

EESTI PÄEVA- LEHT

ESTNISK A DAGBLADET

Laupäeval, 13. juulil 1974

Nr 54 (3942)

16. aastakäik

K. Pätsi surmaaeg ANTI VÄLJA Punasele Ristile

NEW YORK (VES) — Konstantin Päts suri 18. jaanuaril 1956. Sellised andmed on Rahvusvaheline Punane Rist saanud N. Liidu võimudelt koos teatega, et presidendid poeg Viktor Päts suri 4. märtsil 1952. Nagu Rahvusvaheline Punane Rist Genfi Eesti Kesknõukogule New Yorgis kirjutab, ei ole kahjuks muid andmeid õnnestunud järelepärimisel saada. Nii näit. puuduvad mõlemal juhul surmakohad.

Pätsi puhul on surma-aasta esinenud Nõukogude allikates, esmakordselt avaldatakse aga surma-päev. Konstantin Päts oli seega surma hetkel 82 ja tema noorem poeg Viktor 46 aastat vana. Poeg pidas vangistuses vastu neli aastat vähem kui isa. Surmakohiti venelased ilmselt

ei teata selle tõttu, et vältida kodumaa eestlaste huvi tema hauapaiga vastu, teiselt poolt aga, et varajata vangilaagrite asupaiku.

Scooses Konstantin Pätsi 100 aasta sünnipäevaga ja Pätsi Aasta väljakuulutamisega pöördus Ülemaailmne Eesti

Kesknõukogu Rahvusvahelise Punase Risti poole, paludes abi K. Pätsi saamise selgitamiseks. Samasuguseid avaldusi Punasele Ristile tegid mitmed USA kongressi liikmed, mis aitas kaasa selle organisatsiooni aktiveerimisele selles küsimuses.

Leeripüha ja -pidu Metsakodus

Metsakodu-leerist osavõtjad kogunenuna laagri "Kirikumäele" koos leeripetaja A. Kõdoriga. Õnnistamistalitus toimus lähedalasuvas Utvängstorpi kaunis maakirikus. Metsakodu leeris õnnistati järgmised 19: Rein Gering, Taavi Kartus,

Väike hupane Utvängstorpi maakirik Metsakodu naabruses on aastate jooksul saanud

"eestlaste omaks kirikuks". Alates 1955 on siin õnnistatud suurem enamus Metsakodu

leeripõlilastest. Juuniku viimasel pühapäeval oli see kirik taas eestlaste päralt. 11. leeri-

Matti Kaugesaar, Jaak Kenas, Kenn Kriisa, Leena Kotkas, Jaan Laas, Andres Norman, Peeter Paljak, Johan Raud, Kristjan Penno, Peeter Päts, Gunnar Silveus, Jüri Soomagi, Peter Talme, Rein Uuskyla, Marita Vahemann, Lembit Varma ja Ahti Vesmes.

laagri õpilased, arvu 19 koos oma vanematega, sõprade ja tuttavatega täitsid viimase ko-

hani kirikupingid. Osa pildid ruumipuudusel koguni kuulama Järg lk 2

Muruk EPK keskjuhatuse uus esimees

Kohtjärve vabaõhualal pidas oma viiendat kongressi paguluses kodumaal kui ka võõrsil silmapaistvat rolli mänginud poliitiline erakond — Eesti Põlumeeste Kogud. Erakonna tegelasi ja liikmeid koondus mitte ainult kohapealt üle Rootsi, vaid ka teistest maadest. Sealne keskjuhatuse esimees, Tiesi valitsuse minister Johan Holberg, kes on kõrgeisse vanusesse jõudnud, valiti auestimeheks, kuna keskjuhatuse etteotsa astub uue põlvkonna esindaja Olaf Muruk, tegev juba pikemat aega juhtivalt Rootsi EPK-s ja Rootsi Eestlaste Esinduses, kus ta praegu on esimehe kohustetäitja.

EPK-veteranidest valiti auestimeheks Jüri Loosme, Nikolai Raag ja Märt Raud.

Uue keskjuhatuse abiesimeesteks on võrdsel alusel Elmar Aibast, Osvald Viirsoo ja Annus Estra. Peasekretäriks

valiti tagasi Ruut Paglaant ja peasekretäri abiks Rudolf Schmuul. Koos laekuri Felix Kelloga moodustavad nad keskjuhatuse eksekutiivi.

Väljaspool Keskeinduse Järg lk. 2

Näljastreik levines ka TALLINNA

Aatomfüüsik Aleksander Sahharovi nädalapikkune näljastreik lõppes neljapäeva südaööl, kuna arst leidis, et teadlase vererõhk on langenud kardetavalt madalale. Ta oli kaotanud üheksa kilo oma kaalust. Sahharovi protestistreik, milline äratas kogu maailmas tähelepanu (USA-TV katsus jutuajamist temaga üle anda, mida aga vene tehnikud takistasid), leidis järeletegenist ka mujal, m.h. Tallinnas.

Tallinnas näljastreikisid 13 saksa perekonda, kes nõnavad väljapääsu Lääne-Saksamaale kolm päeva, et rõhutada oma toetust Sahharovi nõudmistele inimõiguste järeleandmiseks. Neist ühe, Rubkovski-nimelise streikija korterisse tungisid KGB-mehed ja viisid ta ära.

Sahharovi näljastreigi puhul nälgis solidaarsusest ka tuntud publitsist Anatoli Martsenko.

Stockholmi ajalehtede ühesandel intervjueris Sahharovit näljastreigi ajal Aleks Milits. Sahharov märkis, et ta eesmärgiks on USA presidendil ja maailma tähelepanu juhtida poliitiliste vangide raskele olukorrale. Näit. on 31-aastane bioloog Vladimir Bukovski raskesti haige, olles suurema osa oma täiskasvanu-east viibinud vanglates.

Perten Sudaani

Stockholmis viibis mõned päevad teraviljakemik Harald Perten, kes rahvusvahelise tootlusorganisatsiooni FOA teenistuses viimased aastad töötas Aafrika riigi Senegali pealinnas Dakaris selle maa leivaprobleemide lahendamisel. Kuna Perten uurimuste alusel toodetud uus hirsleib on tarvitusele võimeline juba 100-mud, siis on FOA annud Harald Pertenile uue ülesande — lahendada leivaprobleemid ka Sudaanis. Harald Perten lendas Sudaani pealinnas Khartumi, et üle võtta sealne uurimislaboratooriumi juhtimine.

EPL

LÄHENEMINE

Laupäeval, 13. juulil 1974

Paljudel eestlastel on aastate jooksul tegemist olnud kahte liiki ametühingutega ja kutseorganisatsioonidega: ühed, mis tuginevad põhiliselt demokraatialle (iseseisvas Eestis ja praeguses Rootsis) ja teised, mis on totaalse rezhimi tööstust (vene ja saksa okupatsioonides). Selle tõttu on meil selge, et vaatamata nime ühtlasele, ole demokraatlikel kutseorganisatsioonidel absoluutselt midagi ühist diktatuuride kutseühingutega. Juba vabatahtlikud koondumised oma huvide kaitsmiseks ja parema elu eest võitlemiseks, mis on viinud normaalse vahekorra töövõtjate-töandjate esinduste vahel kollektiivse pingutuse sisse, mis ei saanud aega, kui ametühingud diktatuurides on valitsusvõimu vahendiks töötajate kontrollimiseks ja nende riigi kui alutööandja tingimuste peale surumiseks.

Kui demokraatlikus maailmas võib töötaja streikida, siis totalitaarses maailmas, eriti aga kommunistlikes diktatuurides on selle enesekaitse-relva kasutamine absoluutselt keelatud üsnagi nõrga põhjendusega, et "töötajad ise valitsevad". N. Liidu süsteemis on ilmnunud küllaltki selgelt, kui võrre teadlikult "töötaja valitseb". Tegelik võim on võimuhärraanud minoriteedi, kommunistliku partei käes, kes nagu teistelgi aladel, ametühingu nime kasutamisele ninapidevdamiseks, andes nendele sisu, millist ka kommunistid ise üheski demokraatlikus ühiskonnas ei tunnustaks, sest riigi ja töandja ja võim ametühingute üle teeks nende tegevuse sisutuks, pealegi takistaks see tööliskonna üleskõhutamisest n. m. meitsikuteks streikideks, milles just kommunistid meistrid on.

Kõige nende faktide taustal tundub kummalisena see lähenemine, mis viimasel ajal on avalduma hakanud just Skandinaavia kommunistimaade ametühingutele, vaatamata sellele, et maailma demokraatlikud ametühingud juba pikki aastaid on hoidnud selget vahet kommunistliku internatsionaaliga.

Kuid üldine poliitika jätab

oma jäljed ka ametühingulisele poliitikale. Brandti ja Nixonil lähenemine Moskvale "rahu huvides" on ergutanud viimast omapoolsele aktiivsusele läänemaailma töölismasside lähenemiseks. Ikka ja jälle ulatab Kreml oma ametühingute kaudu käe lääne suunas, ilmselt eesmärgiga saavutada pikaajalised kaudsed mõju läänesele võimsatele organisatsioonidele, mis seni kokkumunismiga üldiselt edukalt on võidelnud.

Kui nüüd Põhjala ametühinguline delegatsioon N. Liitu külastas rootsi TCO (ametnike keskkorraldus) esimehe Lennart Bodströmi juhtimisel ja LO esimehe Gunnar Nilssonil kaasareisimisel, siis võis seda vaadata kui olukorradest tingitud viisakust (kuigi näiteks absoluutselt kujutlematu oleks sõjaajalast aastast samasugune külastus Hitleri Gwerbschafidele või praegu mõne lääne diktatuurimaas valitsuse poolt kontrollitud ametühingutele). Asja teeb kergemaks epiteidi "sotsialismimaas" järjekindel kasutamine skandinaavia massimeediasis kommunistlike maade asemel, mis jätab mulje, nagu oleks tegemist maadega, kus kõik see on teostatud, mille poole näit. sotsiaaldemokraadid läänese pöördlevad.

Mõtlema panev oli aga kommunikatsioon, mis külastusega ühenduses Moskvas alla kirjutati ja mis ilmselt oli kirjutatud vene sulega, kuid tubli naivuse portsjoniga vähemalt TCO esimehe Bodströmi poolt, kes delegatsioonile esimehena rõhutas, et Põhjala ja N. Liidu ametühingud on üksmeel Euroopa ametühingulise konverentsi kokkukutsumise vajaduses. Küsida võib, milleks ja kuhu see peab viima, sest jutt vajadusest kontakte pidada vene ametühingulastega olukorras, kus Nõukogude tööstus rohkem kui seni on produtseerimas läänesele, langeb juba sellega ära, et need ametühingulased täidavad vaid partei ja valitsuse intensiooni ja mitte tööliskonna omi.

Igal juhul pidas rootsi ametühingute keskliidu LO esimees Gunnar Nilsson koju jõudes vajalikuks omalt poolt teha korrektiivi, rõhutades, et idariikide kaasavõtmine Euroopa uude ametühingulise keskkorraldusisiooni Eurofaci ei ole mingil viisil aktuaalne. See on rahvast kuulda, seda eriti kõigil nendel idast põgenenud ametühingulastel, kel ida ametühingute laad on päevasele ja samuti lähenemise eesmärgid.

Samal ajal aga ei jätta vene-lased oma lähenemispoliitikat. UNO tööorganisatsiooni ILO raames tuleb Genfis kokku veebruarikuus töölilöö ja töökaitse konverents ja eeltestendat Skandinaavia N. Liidu ametühingulise kommunistlike nimetatuse seda praktiiselt konverentsi "sammuks Euroopa ametühingute koostööle". Lisatakse veel, et "paranenud poliitiline kliima" teeb võimalikuks ida ja lääne ametühingute suureneva koostöö "sotsiaalsel ja majanduslik probleemide lahendamiseks, mis on olnud töötavale rahvale". Muidugi toimuksid läbirääkimised "konstruktiivses ja vastastikkuse mõttes, sõpruse ja koostöö vaimus", nagu oleme,

O. Muruk

Algus lk 1

OLAF MURUK

asukoha, s. o. Rootsi, valiti abiesimeesteks Alfr. J. Anderson ja Ole Piirsalu USA-s, Artur Ekbaum ja Nikolai Rök Kanada, Anton Vaino Inglismaal, Johannes Mereväli Taanis ja Johannes västrik Lääne-Saksas.

Laiendatud keskuhatuse valiti Edgar Aavik (Austraalia), Elmar Aibast (Rootsi), Alfred J. Anderson (USA), Artur Ekbaum (Kanada), Gunnar Hein (Rootsi), Annus Estru (Rootsi), Eino Joandi (Rootsi), Harald Jürimäe (Uus-Meremaa), Mikkel Jüris, Feliks Kello, Emilie Kiive, Voldemar Krüppelman, Eduard Laanemets ja Elvo Loome (kõik Rootsi), Johannes Mereväli (Taani), Olaf Muruk (Rootsi), Anton Männik (USA), Elmar Märtn ja Ervin Pang (Rootsi), Ole Piirsalu ja Hugo Pärilin (USA), Voldemar Põlder, Priidu Pukk (Rootsi), dr. Villibald Raud (Hispaania), Nikolai Rök (Kanada), Rudolf Schmul, Arnold Sergio, Edgar Söster, dr. Albert Tiik, Elmar Tõldsepp ja Albert Uukareda (kõik Rootsi), Anton Vaino (Inglismaa), prof. Eduard Viirsoo (Argentina), Osval Viirsoo (Rootsi), dr. Alfred Wendt (Saksa), Johannes Västrik (Saksa) ja Jaan Ünap (Rootsi). Keskseaduse revisjoni-komisjoni valiti: Voldemar Pielbusch, Voldemar Krüppelman ja Hans Leis.

Kongressi lähem kirjeldus lk 4.

Täispunktid

LUND (EPL) - Rootsi male meistri võistlustel Lundis on juunioride klassis kolme vooruga täispunkti-saavutanute hulgas ka Uppsalas eesti noor Avo Trepp. Juunioride poolal on 174 võistlejat. Ainult üheksal on kolme vooruga maksimaalne punktide arv saavutatud.

harjunud lugema Moskva bületäänidest Stalini ajast peale. Ei puudunud ka vastastikune toetus deklaratsioonidele Vietnami, Tšili, Euroopa julgeolekukonverentsi jt. suurpoliitilistes küsimustes. Kui küll Euroopa ja maailma ulatuses veel kõne all ei ole kommunistlike maade ametühingute "seitskondaline võime", siis vähemalt Skandinaavia osas on käima pandud (karde-tav) lähenemine ühe diktatuuri poolt dirigeeritavatele ametühingutele.

KLA

Leer Metsakodus

Algus lk 1

leerijumalateenistust kiriku ees vabas looduses. Õpetaja Artur Kõdara poolt peetud õnnistamispeeva jumalateenistust ku-junes väärriks lõppaasiks kolm nädalat kestnud leeriope-tusele Metsakodus. Pärast õnnistamistalust käisid armu-laua veel leerioopilaste vane-mad ja hulk eelmiste leerilaag-rite noori.

Pärast leerijumalateenistust koguneti Metsakodus, kus hoolsad perenaised koos abilis-tega olid katnud pealaua lige-male kaheksale inimesele. Leerioopilaste vanemate poolt tänas õpetajat, personali kui ka leerio-pilasi proua Taimet, jehes teatavaks ka lastevanemate ühiskingituse nii leerilaagrist osavõtnuile kui juhtkonnale - iguühlele "Oma puu" Metsako-dusse - kaua püsiv mälestus 11. leerilaagrist.

Leerioopilaste tänu õpetajale ütles Kristjan Penno, andes üle albumi kõikide leerioopilaste piltidega, millised fotografeeritud, ilmutatud ja suurendatud huviala töö raames Metsakodus Eero Paldroki juhtimisel.

Eesti Skautide Noorte Male-va Rootsis juhi gaidler Virge Hinti tervituse leerioopilaste luges ette gaidler Susanna Tomson. Õpetaja Artur Kõdara tänas veel kõiki leerilaagri vaevanägijaid ja jagas leerio-pilaste välja maleva poolt an-tud kingitused, eestikeelseid piiblid.

KOMMENTAARE LEERIPÄEVALT

Olles jälginud Metsakodus toimunud järjekordest leerilaagrit, peab konstatseerima, et lisaks kristlikule koguduse liik-mele ettevalmistamiseks on see leerivorm ka üheks oluliseks

vahendiks eestluse süvendami-seks ja praktiliseks eesti keele harjutusperioodiks noortele. Kolm nädalat sihikindlat tööd leeriope-tusele näol vaheldumisi huvitava vabaaja veetmise-ga omas eesti ühiskonnas annab võimalusi mitmekülgseks emakeele praktikaks.

Küsitledes leeriope-tajalt noorte suhtumist leeriope-tusse, annab ta õppimise osas leeritundides neile hää hinnangu. Kuid samas toonitab ta, et ka vahel ajal peaks eesti keele tarvitamine olema nõuetav. Noored, kes kavatsevad tulla edaspidi Metsakodu leeril, peavad arvestama sellega, et eesti keele tarvitamine nõudub su-renevad. Leerioopilaste vanusest rääkides pidas õpetaja soovita-vaks 16-17 a. vanuspiiri.

Leerilaagri juht Kale Päts jäi rahule leerioopilaste tegevusega ja käitumisega. Perenaised kõrgis leidsid, et leerioopilased olid toredad ja abivalmid. Leerio-pilastest vastas üks esinda-ja: palju oli küll õppida, kuid huvitav vabaajategevus tegi seda omajagu kergemaks. Väl-jasõit Göteborgi ja Koitjärvele oli tore vaheldus, samuti osa-võtt Metsakodu 20. a. juubeli-päevast.

Rootsi ajakirjanik Falk-pings Tidingi juurest, kes 20 aasta jooksul suvises vaatejana jälginud eesti noorte tegevust metsakodus ning osa võtnud paljudest leeriope-tusest, oli ülimalt imponeeritud eestlaste järjekindlast ja süstemaatilistest tegevusest oma rahvuse ja keele säilitamisel. Ta kahetseb, et eesti ja rootsi keelte vahel on nii suur erinevus, mis ei võimalda tal üksikasjadesse tungida meie probleemides tema eesti keele mitteoskamisel.

-TT-

• Spordikroonika

Eesti kergejõustik

Rooma EM-i eel

Viimastel aastatel on rohkem põhjust olnud kirjutada muudest spordialadest kui kergejõustikust. Sõbralad, õigemini taristakatel on loorberid lõigatud ainult kõrgushüppaja Jüri Tarmak (ms. hiljaga OM-võiduga), mõnevõrra tema mantlipärija Vello Lumi, kes on paaril korral "plahvatanud", ja muidugi kümnevõistlejad, kes tunnevad oma asja Klumbergist saadik. Viimased pidasid hiljuti oma viienda maavõistluse Rootsi-ga. Võistluspaigaks oli seekord Tallinn, kus väljakuperemeestele kuulus meeskondlik võit nii täis-kasvanute kui ka juunioride koh-tumises. Hedmark katkestas vi-gastuse tõttu, Berendsen ja Suur-väli kaasa ei teinud, nii et indivi-duaalvõit läks rootslastele. Raimo Pihlle. Aasta-aastalt on aga roots-lased kosunud lõõgjojo poolest.

Seljataga on ka traditsiooniline "kahe suure" kohtumine, nimelt linnamatš Tallinn-Tartu, kus võistlushoos oli samaaegselt mit-tusada sportlast. On püstitatud Loosung: linnavõistlus muster-võistluseks! Ja juba aastaid on see eestlaste paremini korraldatud kergejõustikuüritusi ladusa kor-ralduse, kava, osavõtjamarj ja kõige muuga. Tänavuse kohtumise võidud pealinnale.

Hooaja tähtsamaks avamänguks on likka olnud maavõistlus Lätiga, kellel on kolm aastat järjest lin-nud vastu võtta kaotus. Ja vältu-janulisealt alustasid lõunanaabrid tänavugi, minnes nelja alaga juh-tima 53:35, siis aga vahetati osad ja eestlaste võit pandi lõpks kirja punktidega 383:350.

Tänavusel etadeleld tuleb mul-dugi sirvida Roomas peetavatele Euroopameistrivõistlustele mõ-teldes. Torkab kohe silma, et Eesti

kergejõustikus pole veel suurt mi-dagi juhtunud ja et mitmed tip-pmehd pole üldi väljakule ilmu-nud. On muidugi vara ennustusa-tega tulla, kuid tundub, et N. Liidu kondisessa pääsemisele võiks alnsana mõelda kettaheitja V. Kuusemäe (61.90), ja sedagi pea-mistil tänu venelaste kehvale ta-semele sel alal. Eestlastest väär-riik ka Enn Sellik, kes on kahel korral parandanud N. Liidu noor-teerikordi 5000 m jooksus: 13.53,2 (lausvihmaga) ja 13.51,0. Paras mees Montreali jaoks! Alla 14 min. on jooksnud ka I. Ruus, E. Maasik ja V. Raudsepp. Neist esimene on saanud aja 8.37,8 takistusjooksus.

Edasi on kauhushüppaja Tõnu Lepik teinud come-back'i pärast kaua kestnud vigastusi: 7.77. Avo Luigela on hüpanud teivast 4.90. Aleksander Tammert, kes on talvel hoolega tõstekangi sikutanud, on tõuganud kuuli 18.02 (ainult 2 sm Eesti tiipultelusest). Naistest on tähelepanu äratanud juunior Reet Arrak, kes on kahel korral kõi-gushüppes ületanud 1.77, mis on võrdne R. Kaarneeme rekordiga. Kettaheitja Helgi Parts on näidanud, et pikad heitekaared on tule-mas. Oma rekordid ta tavatseb aga parandada hilissugisel.

Muud rõõmustavat ei olegi ütel-da meie kergejõustikust. Tundub, et eestlastel pole Rooma EM-iga midagi tegemist...

Rootsi eesti kergejõustiklastest on meid rõõmustanud kõigepealt 14-aastane Eva Uustal, kes viimati Stockholmil DM-i ületas kõrgu-s hüppe 1.55. Lühimaa jooksus Yngve Vesik oleks justkui tõusnud uude järku: 10.8 resp. 22.1. Ja siis on kolmandal Rootsi-eestlasena maratoni jooksnud Jaan Peetre, 35-aastane hambaarst Malmöst. Aeg: 3.29.50. (EPL/AR)

EESTI PÄEVALEHT

Estoniska Dagblad
Peatoimetaja Juhani Koka
Vastutav väljaandja
(ansv. utg.)
Arvi Moor
Toimetus ja tallitus:
EESTI MAJAS Stockholm:
Wallingatan 32, 1 tr.
Postiaadress: Box 667
101 29 Stockholm 1
Telefon 21 84 46

Toimetaja Eskilstonas Jüri Aus
Aadr. Eesti Päevaleht, Box 120,
631 02 Eskilstuna, tel. 016/14 77 72
Tellimispõstgiri nr. 15 67 00-0
Kuulutusarvete postgiri 60 59 00-0
Eesti Päevaleht Förlags AB,
Stockholm

Tellimishinnad:
Aasta kr. 170.-
Termin (4 kuud) kr. 62.-
Kuu kr. 17.-

Väljaandja EESTI PÄEVALEHT
FÖRLAGS AB

Trükkija: Eskilstuna-Kuriers
Tryckeri AB Eskilstuna 1974

Külastamine Stockholmis:

Osvald Timmas — edukaid eesti kunstnikke Kanadas

Stockholmi jõudis Kanada kunstiaavasse viimastel aastatel endale koha kindlustanud akvarellist Osvald Timmas — Kuningliku Kanada Kunstiakadeemia ja Ühendriikide Akvarellistide ühingu liige (seda au on USA osutanud vaid kahele kanadalasele, neist üks on Timmas, eestlane). Timmas reisib koos abikaasaga ja ta programmis on Helsingi kaudu sõita kaugemale Põhjalasse, Österbotteni laplaste maale, et armendada uusi loomingulisi impulsse.

— Mind võluvad loodus, inimesed ja tühi maailm ürgsus, ütles kunstnik, kes Rootsis on hästi tuttav, olles just siit pooleteise aastakümne eest Kanadasse siirdunud — saab veel rootsi keeleks asjad ajada. Ta rõhutas: "Vajan loomingulisi ideid ja impulsse just reaalsusest, sest kuigi mind sageli nimetatakse abstraktseks, siis on see tegelikult vaid abstraheritud reaalsus ja pean ise oma töid realistlikeks, teatud määralt sümboolistlikeks, kuna need peegeldavad sisekaamust ja elamust-tunnetust, mitte niivõrra voolist kuju kui mõtet ja sümboolikat."

Nil kujutab Timmas, nagu ta kevadel ühes Kanada TV-saates nimetas, oma vaatevinklit merepõhja, mullalvorme jne. Kõike seda aga kannab, nagu oleme võinud veenduda, mingi sisemise valguse ilu. Ja see õngi äratanud tähelepanu ja viinud Timmas akadeemia liikmeks. Asend, mis Kanadas tähendab ühele kunstnikule võimalust end elukutseliselt täielikult kunstile pühendada. Ameerikas on kunstitarbijaskond materiaalsel tasemel, et sageli platseeritakse raha töösse, millised on

loodud "kindlate" meistrite poolt ja seega omavad ka kindla hinna. Akadeemiasse ja "America Watercolor Society" liikmeskonda valimine n.ä. garanteerib ka ostjale tema platseeringute väärtuspüsivuse. Ja see toob ka avalikkusele ülesand: näit, tehti hiljuti Osvald Timmasel ettepanek kujudada lavapilti Ottawa "Võitlöödi" lavatulele.

Muidu on Timmas saarlane ja armastab merd. Tartu ülikoolis õppis ta majandusteadust ja kanadalaste tules a. 1932 asuski tööle administratsioonistiteeni ekspedientina. Tema juures on aga kunstiteadus aland n.ä. perifeerse huvina, mis lõpuks ta vallutas ja siis otseselt lõi. Kodumaa tegeles ta kunstiga vaid eneserahulduseks, õppides tund kunsti, nagu Nikolai Kummitsa juures Tartus ja Günther Reinhardt juures Tallinnas. Ta on intuitsioonist koos töötanud ka Ferdinand Liviaga, kes talles andis hoogu ja äratust. Kuid kunstikoolides tavallise mõttega ta ei ole käinud. Kanadas alustas Osvald Timmas oma ande väljarendamist ja esines näitustel a. 1937 alates. Ja siis läks teekond ülespoole. 1971 katkestas ta kõik sidemed n.ä. "leivatööga" ja on sellest ajast peale vabakunstnik oma ateljeega, kes ühtlasi elatub oma loomingu turustamisest. Nagu ta märgib, on ta teinud oma avastusi akvarellitehnika — katsete ja otsingute tulemusena. Muid peab ütlema, et eestlasi, kes Kanadas elavad vabakunstnikena ei ole palju. Peale Timmas on veel Rutt Tulving ja Andres Kingisepp. Vabakunstniku elu ei ole kerge, sest võistlus kunstiturul on tugev.

Kuulme, et kunstnikul on tänau olnud näitused Ottawas ja Torontos, ning ees seisavad näitused Winnipegis ja Halifaxis. Stockholmis oli Timmas viimane iseseisev näitus vanas Eesti Majas a. 1969. Kas ta on sellest ajast muutunud? Timmas vastab ise:

— Ma usun, et olen muutunud selle sõna põhilises mõistes igal uuel näitusel, kus esitan oma jätkuvalt loomingut. Nagu heli- ja luuleloomingu puhul on ju tegemist elamuste vahendamise ja need uuenevad pidevalt. Kui need elamused puuduvad, siis võib küll juhtuda, et tammutakse paigal.

Tunnen huvi, kuidas on Kanadas kunstilase pealekasvuga ja kuuleme, et üsna rohked noored õpivad ülikoolides ja kunstikoolides, kuid ainult vähe neist pühendub otsestele loomingule pärast lõpetamist — neist saavad tarbekunstnikud, sest eeskätt on kutses omandatud õlaipidamise teenimiseks.

Osvald Timmas saab Rootsis kokku Endel Kõksiga ja võibolla ka teistega, kes veel pühkusele ei ole läinud. Pärast Põhjala-tuuri tuleb ta veel kord Stockholm, et uurida Rootsi galeriisid, näitusi ja kunstimuseume.

Vestles: JUHAN KOKLA

Äritegemine puhkusreisidega A. 1980 sõidud maailmaruumi?

Kahe maailmasõja vahel reisis praegusaajaga võrreldes väga vähe, eriti puhkusele. Sõideti — ka juba lennukitega — peamiselt äri asjus teistesse maadesse või siis poliitilisi läbirääkimisi pidama — sõbraliku või vaenuliku maa valitsusega. Kuid puhkusele mindi kulgema, kui selleks raha oli, tavallisel sooviga, et seal näha midagi, mida oma kodumaa ei pakkinud.

Mallorca saar, millist tänapäeval sageli nimetatakse "kostüümiküla" reisisaareks, kuna sinna lendamiseks ja seal mõnenädalaseks viibimiseks ei vajata enam suuri summasid, on jõukamate inimeste silmis igasuguse tõmbekohaks muutunud, nagu paljud teiseid kohas, mis veel mõnikümne aastat tagasi kübiselised marga- ja dollarimõnariidest.

Kõigest sellest ja paljust muudest asjaoludest, mis on seotud praegusaaja puhkusreisidega, mis suvel kui talvel, jutustab oma põnevas raamatus "Jedes Jahr Paradies" (Igal aastal paradisi) tuntud saksa ajakirjanik ja paljude raamatute autor Curt Riess, kelle käesolev raamat ilmus Hoffmann & Campe kirjastuse väljaandena (hinnaga 29,50 DM) Hamburgis.

Teine maailmasõda tekitas täielise pöördetõrjuse. Reisisime muutus üha odavamaks sellest ajast, mil suured ettevõtted hakkasid grupeeris korraldama. Mõne üksikisiku hobist oli saanud massiliselembust ja selle hõbiga äritegemiseks ommatse tööstus, mille teenistuses on nüüd sadu tuhaneid inimesi. Selle tööstuse käigus ja arengust toob raamat autor usumatu palju arvuks, mis näitavad, et reise korraldavad ettevõtted sisestulekud on viimase 10 aasta jooksul kümnekordistunud. Samuti on tubade arv võrasmajades, milliseid ehitatakse ja kasutatakse kõikjal maailmas peamiselt turismi korraldamiseks, sama aja jooksul suurenenud 12 korda.

Autor on raamat koostamiseks külastanud paljusid maa. Ta on kõnelenud mitmesajaga inimesega, kellel tegemist turismiga ja kes on

Brasiilia eestlasist

SAO PAULO (VES) — Eesti organisatsioonide ühisel korraldusel tähistati emapäeva Sao Pauli Heydenreich-Haus'is. Palvuse pidas koguduse nõukogu esimees Walter Kenkmann. Lõpuks lauldi emade hünni.

Aksella Luts andis ülevaate emapäevast ja selle suurejoonelisest pühitsemisest omal ajal Eestis.

Erika Vernik omas sõnavõttu rääkis lapse armastusest ja selle väljendusviisist oma emale tema aupaeva puhul.

Kõnekoori ettekannetega esinesid daamid: Marlene Suursoo, Anita Weigand ja Lella Metsik. Pauline Lustwerk kandis ette salme, mida kord lapsepõlves oli ütnelud oma emale. Robert Zirk rääkis lastekasvatusest endisel ja nüüdsel ajal. Tema sõnavõtt tekitas alaval diskussiooni.

Ühisel teelaus, kaetud pereemandide poolt, eesotsas Uus Kodu perenaise Miina Breyer'iga, vedeti mitu tundi.

Järgnevalt peeti samas Brasiilia-Eesti Kultuurühing Uus Kodu aastapeakoosolek, ühe juhatusel valimisega, mille koosseis kujunes järgmiseks: Esimees Paul Weltson, abiesimees Robert Zirk, sekretär Olev Saukas, seltskondlikult juhataja Peeter-Matti Kenkmann, abi Gerog Vernik, raamatukuhoidja ja laeaur Aksella Luts, laeauri abi Harry Kuusberg, perenaine Miina Breyer, abi Pauline Lustwerk. Revisjonikomisjoni valiti: konsul Ferdinand Saukas, Walter Kenkmann ja Jüri Vernik.

Vana daam eksis ja on kadunud

TORONTO (ME) — Politsei ja 150 vabatahtlikku alustasid Uduorast eestlaste Jõekäärü suvekodu juures 78-aastase Anna Türi otsimist, kes jäi jaltuskäigule minnes kadumaks.

Anna Türi viibis külas oma väimehe Eino Jürgensi suvilas. Otsimisahelikku ilmusid kõik ümbruskonnas suvilad omavad eestlased. Veel teisel päeval ei olnud kadunu leitud. Kasutati ka politseikoeri ning traaliti järve. Otsimine jätkub.

Millises Katõnis?

Moskva teadeti küis USA president Richard Nixon oma väljaõudul Krimmist Valge-Venemaal Minski linna kõrval ka Katõnis.

USA ajakirjandus märkis sel puhul, et külastatavas Katõnis on natid a. 1943 morvanud linna elanikke, kelle mälestuseks on püstitatud mälestussammas.

Ajakirjandusest ei selgu, kas tegemist on selle Katõniga, kus Stalin laskis kuklalaskudega hukata 10.000 poola ohvitseri, või mõne teise sama nime kandva kohaga.

Kerese koht edetabelis

FIDE kongressil m. a. Helsingis kinditati male maailma edetabeli ELO süsteemi alusel. Esimesel kohal maailmas on K. Fischer (USA) 2780 punktiga. Tabeelis on eestlastest kõige ees Paul Kerest 2670 p., jagades 21. ja 22. kohta J. Balashoviga. I. Nei okup. Eestist jagab 2465 punktiga 73. — 82. kohta.

Naiste edetabelis on 6. kohal Maaja Ranniku 2310 punktiga. Peale nende on FIDE nimistikus eestlastest veel A. Vooremaa 2415, G. Uusi 2410, U. Tarve 2375 ja O. Sarapuu 2320 punktiga. (VES)

— Eestisse ei ole jätterbug veel jõudnud, konstateerisid pildilolevad eestlased pildiajakirja SE fotograafile, kes nendele näitas kaanepilti lookordsest "suurest moetahtsust", kui nad põgenikena sügisel 1944 saabusid Rootsi. Kes tunneb ennast ära?

OSKAR ANGELUS

Kuna Malvet, planeerimisheff Huddings, tähistas oma 50-ndat sünnipäeva.

Põllumeestekogude viies kongress toimus Rootsis

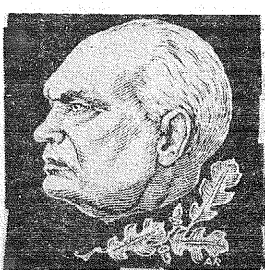
KOITJÄRVE (EPL) - Kaugele külasid eesti pinnal Koitjärve pargi puude all avapalvuse laulud, kui õpetaja Karl Laantee juhatas lühikese võimaliku talitusega sisse Eesti Põllumeestekogude (EPK) 5. kongressi paguluses alguse. Alates põllumeeste liikumise rajamisest 1917. a. kodumaal, oli see järjekorras 14. kongress. Kodumaise kombe kohaselt avas kongressi kohal olev vanim liige, kelleks osutus dr. Arthur Herodes Halmstadist. Senine kauaaegne keskjuhatuse esimees, minister Johan Holberg, valiti auesimeheks ja kauaaegsed teenekad vanemad tegelased Jüri Loosme, Nikolai Raag ja Märt Raud valiti auiliikmeteks. - Uueks keskjuhatuse esimeheks valiti nooremasse põlve kuuluv dr. Olaf Muruk ja keskjuhatuse abiesimeesteks Elmar Albast, Osvald Viirsoo ja Annus Estru. Peasekretäriks valiti tagasi Ruut Paglant. Kongressil esindasid EPK erakonda üle vaba maailma 158 volitatud häält. Kõik otsused tehti ühel häälel.

Kongressi pleenum peeti Koitjärve Laasi-tares. Ruumid olidapid kokkutulnud kongressi rohkearvulisele saadikute perele, millestõttu ka järgisid kongressi käiku avatud uksel ja akendel. Aga see sündis eesti maa-alal. Kongressi juhatusse laua taga olevat seinahetisid president K. Pätsi ja kindral J. Laidoneri pildid, kuna suurel rohelisel lõunail oli kuldtahtedega tekst "Eesti Põllumeestekogude 5. kongress paguluses." Juhatusse laual olid eesti, rootsi, inglise, ameerika ja taani lipud, mis märgistasid mald, kus asub kõige rohkem EPK liikmeid.

Kongressi juhatusse valiti: E. Albast, R. Paglant, R. Schmuul, A. Estru (Rootsi), Joh. Merevili (Taani) ja Joh. Västriku (Saksa), sekretäriks: Paul Riiner ja Arnold Sergio, mandaatkomisjonij: G. Hein, F. Kello, E. Märtin ja Eduard Peanberg, redaktisooni komisjoni: Rud. Schmuul, O. Viirsoo ja Joh. Västriku ning häälte lugejaiks Albert Uukareda ja Olaf Muruk.

Kongressi tervitasid ja soovisid selle kordamineku EPK Rootsi Esindusest esimees Rud. Schmuul, Joh. Merevili EPK Taani esinduse ning Joh. Västriku Saksamaal asuvate liikmete poolt. Telegraafi ja kirja teel tervitasid: Alfred J. Anderson, Anton Männik ja Olev Piirsalu Ühendriikidest, Joh. Holberg, Artur Ekbaum ja Nikolai Rõuk Kanadast, EPK Inglismaa Esinduse nimel esimees Anton Vaino, prof. Eduard Viirsoo Argentinaast, Harald Jürimäe Uus-Meremaa, Edgar Aavik Aust-raaliast, dr. Alfred Wendt Saksamaalt, dr. Villibald Raud Hispaaniast, Märt Raud ja adv. Ervin Pang Stockholmist, Jüri Loosme Helsingborgist, õp. E. Tõldsepp Gotlandist, Karl Mölder Värmlandist ja end. rindevõitleja Vello Koplimäe.

Edasi järgnesid ettekanded. Peatoimetaja Johannes Västriku Saksamaalt andis oma sisuthe- das ettekanded ülevaate eestluse organiseerimisest ja kultuur-poliitilisest tegevusest 30 aasta jooksul paguluses.

K. PÄTS
100 AASTAT

- Meie rahvas on oma väsimata edasirühkimise ja tööga kõikjal läbilõõnud, ütles ta. Meie jõukus on kasvanud, noorpõlv saanud kõrgema hariduse. Meil on tarvis kultuurifondi. Lätlastel on neid 2. Meie kohus on ergutada väisjaid rahvuslikul põllul, kes hakanud kaotama lootust kodumaa vabanemisse. Ülemaailmsed eestlased kokkutulekud, nagu need toimusid Torontos ja nüüd äsja Saksamaal, Münsteris, seoses Euroopa eestlaste laulupeoga, mis läks hästi korda, annavad meile uut jõudu ja julgust. Täna meie protesteerime selle terrori ja rõõvmaanduse vastu, mis rõhub punase okupandi all meie rahvast ikestatud kodumaal. Meie välisvõitluse raskuspunkt on Ameerikas. Tumedate jõudude ässitusel materdatakse suu- rimat demokraatiat Ühendriike. Aga ometi, tänu Ühendriikidele, oleme jätkuvalt Euroopas. 30 aastat on pikk aeg. Palju on muutunud ja muutub veelgi. Aga meie nõue vabadusele ei muutu ega vaibu. Aeg nõuab meilt julgeid tegusid. Sammugem siis edasi Konstantin Pätsi sõnadega: "Mida raskemad on ajad, seda rohkem hoiame kokku", lõpetas oma ettekande kiiduvalduste saatel Joh. Västriku.

Järgmine ettekanne oli õgus- teadlaselt Osvald Viirsoolt: "Konstantin Päts ja põllumeeste liikumine." Kõneleja andis tagasi- vaate põllumeeste erakonna asutamisel 1917. a. agronoom Jaan Hühnersoni algatusel Eesti Maarahva Liidu nime all, millega ühines samal aastal K. Päts. Kuigi meie asetame tema põllumeeste erakonna suurkuju ko- hale ja ta valiti lõpuks keskjuha- tuse auesimeheks, oli erakonna esimeheks August Jürima. K. Päts, kuuludes Põllumeeste Ko- gude erakonda, asus riigimehena sellest kõrgemal, olles koon- daja ja lepitajaks üle poliitiliste rühmituste. Oma erakonna ideo- loogilisele arengule oli aga tema mõju silmapaistev, sest see are- nes algelisest agraarerakonnast eesti kindlakujuliseks kodanli- kuse paremal tiival asuvaks ü- derakonnaks. Riigimehena oli K. Päts kompromisside otsija nii- palju kui vähegi võimalik. Ta vaatas üle poliitiliste parteide, et luua koostööd kogu rahva ja riigi huvides. Teiste erakondade vastu oli ta leplik. Ta nägi kaugele ette noore Vabariigi arengukäiku ja koostas selleks kavasid. Kõneleja tõi mälestuskilde oma kokku- puutumistest K. Pätsiga noore üliõpilasena põllumeeste era- konna Järvamaa sekretärina, Riikliku Propaganda Talituses Toompael, Riigivolikogu Rahva- rinde rühma sekretärina ja Lää- ne abimaavannema. "K. Pätsi lihtsast, sõbralikust käitumisest hoovas vastu nii palju heataht- likkust ja usaldust. Olime uhked, et meil oli sarnane autoriteetne suurkuju", märkis kõneleja. Ta

lõpetas: "Meie kui Konstantin Pätsi vana kaardivägi, kes riis- metest üles ehitatud võorsil globaalses ulatuses ja pagulus- mõõtetes tema ideoloogilise jõe, mis nii suurel määral õnnest- taval mõjutas iseseisva Eesti valitsemist ja edukatku, töötame hoida seda kallist tuld, et seda jälle kord südata vabal, õnneli- kul kodumaal."

Pärast veerandtunnist vah- heaega tuli ettekanded dr. Alfred Wendti (Saksamaalt) huvitava et- tekanne Eesti majanduspolitiika- st nii, nagu see näinuks välja tänapäeval, kui Eesti vabariik olu- kuks iseseisev oma põhisea- dusliku korra ja arenguvõima- lustega. Vabariigi püüdes olek- sine meie kindlasti taotlenud liikme õigusi Euroopa Majandu- sühiskonnas. Meile oleks avane- nud suur Euroopa-turg, mis oleks meile ühtlasi kindlustanud ka toetusi ja laene. Siis, et müda oma tööjõudu kallilt, saavutame ainult siis, kui tööjõud on kvali- fitseeritud. Seetõttu tuleb meie taotlusi väljajätta ja erihariduse alal veel enam arendada edasi. Tulevane majanduspolitiika nõuab veel enam spetsialiseeri- mist, et suuta võistelda Euroopa rahvastega tulevases ühiskon- nas.

Põllumajanduslikud väikesed üksused peavad spetsialiseeruma kõrgetele kultuuridele, nagu näit. seemnete, seemnekartulite, juurvilja, lilled, tšuloomade jne. kasvatamiseks. Samuti tuleb panna suurt rõhku nii tööstus- lise kaubandusele. Tööstuse alal eriti seal, kus saame kasutada oma maa toorainet, nagu näit. shokolaaditööstus, vineeritöös- tus, mööblitööstus, õlitööstus jne. Osavalt juhitud kaubandu- sest on olnud meie majanduse arenemise kiirus. Põllumajand- use saadusi tuleb müda väikes- tes pakendites jaekaubanduse kaudu välismaale, mis toob vä- lisvaluutat. Vabariigi ajal tegi meie suuretevitõve Lihaeksport sellega alguse, et müüa ja ek- sportis meie lihasaadusi nägusa- tes plekkpakendites. See leidis väliturgudel tunnustust. Meie oleksime selle konservitööstuse (ka kalakonservid) suutnud välja ehitada tähtsaks majandusalaks. Ka juustueksportidele oli pandud alus Vabariigi ajal. Juba Vaba- riigi ajal müüsimine põlevkivivõli kõrval ka kõrgeoktaanilist len- nubensiini, mida ostis saksa len- nuvägi. Oma õli ei tohi me õina välja vedada ega ära kütta. Oli on tooraine keemiatööstusele: õlist tuleb valmistada plasti- toorainet või pool-valmisasasid mõnele spetsialistööstusarule. Oli on nüüd vedel kuld, mida oman. Sellega tuleb kokkuhooldikult ümber käia.

Tööstuse loodusvarade hulka kuulub peale elumärgitute meie fosforiit, millel on tulevikku. Meie geograafiline asend mää- rab meie orienteerimise nii lää- nes kui itta; meie sadamad

EPK kongressi avas Koitjärvel vanim liige, dr. med. vet. Arthur Herodes (EPL-foto Kopler).

omavad suure tähtsuse tulevases lääne-ida kaubanduslikus läbi- käimises. Neid ajakohastades tu- levad sinna lähedale rajada ka ümberlaadimise ja ümberpak- kimise ettevõtted, nagu see on Hamburgis ja Bremenis.

Edasi andis kõneleja huvitava lahenduse praegu punase oku- pandi all kodumaa kolhoseeritud põllumajanduse ja riigistatud tööstuse tagasimeheku erama- jandusele, kui kodumaa on vaba. Lõpuks märkis kõneleja, et meie tulevane majanduspolitiika peab Vabariigi ajal vägivaldselt kat- kestatud majanduspoliitilist tööd jätkama, kohandades seda uuele ajale sihiga üles ehitada meie riiki ja kodu kõrgele kultuurilise- le tasemele.

Viimane ettekanne oli EPK peasekretär Ruut Paglantilt põl- lumeeste poliitika põhialustest. Iseseisva Eesti üks vanimaid erakondi Põllumeestekogude Esinduse näol oli kindlaimad ko- danliku parempoolse maailma- vaate kandjad ja kaitsjad. See maailmavaade tugines eesti ta- lus valitsenud õigluse, aususe ja kristlik-kõlbelsele moraali tun- netusele. Kodu ja perekond olid jagamatuks ühisel rakuks, mis kantud armastusest oma isamaa vastu. Meie tänapäeva kodumaa rahva hoiakust võbra vägivalla- võimu all, nende vastusest meie omariikluse ideele ja passivsest vastupanust rõhujatele, olnud meie rahva rahvusena üleelami- ne. Võib rõõmustavalt nentida, et põllumeeste poliitiline ideoloogia levib nooremass sugupõlves: seda tõendab pidev EPK liikmete juurdekasv. Põllumeestekogude ideoloogia väljakujundaja au- langed prof. Jüri Uuotsale. Põl- lumeeste poliitika muutus üld- rahvuslikuks. EPK-see kuuluisid nii maaharijad kui ka linnaini- mesed, vabakutselised, tööstu- silised jne. Paguluses on EPK erakond üles ehitatud kodumaale konstruktioone: ait üles - kohapealest Põllumeesteko- gust kuni EPK Esinduse kesku- hatuseni. Kõrgeimaks organiks on kongress: täna valime siin

erakonnale tippporganid, kes hoiab kongressi poolt võetud suunda. Kaine mõistus ja leplik meel olgu meile siin teejuhi- seks.

Enne pleenumi lõppu anneti Konstantin Pätsi pronksreljeef koos kinnise ümbrikuga Koitjär- ve alalisele kasutajale skautide- gaidide Tallinna lipkonnale, kus vastuvõtjaks oli lipkonnajuht skm. Aksel Ojasoo. Samuti anneti ta Saksamaalt kohaletoetud Joh. Västrikuile kui küllalisele K. Pätsi pronksreljeef. Edasi öeldi kongressi juhatusse poiti suu- tänu õp. Karl Laantele, Joh. Meriväljale Taanist ja Göteborgi Põllumeesteko- gugu juhatusle, kes oma agara näisringiga ma- jutas ja toetustas nii eeskujuli- kul kui kõrgel kongressil osavõtnu- ldi.

Üldse oli organisatoorsest kong- ressest hästi ette valmistatud, mida juhtis peasekretär Ruut Paglant. Kongressi üldkoosolek lõppes õhtu eel võimsa eesti hünnilauluga. Õhtul järgnes Göteborgi Põl- lumeesteko- gugu traditsiooniline Võidupüha pidulik koosviibimine, millest osa võtsid osa kongressi saadikuid, kes veel ei olnud ära sõitnud. Võidupüha kõne väljas haljal murul süüdatud Võidutule juures pidas Johannes Västriku, mis oma sisult oli sügavmõttele ja haarav. Kuni varase hommi- kutunnini jätkuval koosviibimisel hoolitsesid meeleolu ja tantsu- muusika eest ins. Ants Pääbo Lundist ja pr. Raik Göteborgist. Samas tähistati ka Göteborgi PK liikme Johan Kanemägi 60. a. sünnipäeva, kuna pool viibiv hõimuvelli Lohvansoo koos ab- leksaga annetas Göteborgi PK- le nägusa soome laulupüha, mille tänuaga vastu võttis PK esimees E. Albast. Agaratele toetustaja- tele-lauakatajatele perenaistele prouadele Salme Heinle, Leida Abastile, Neoville Murrole, Hil- da Uukaredale ja Lohvansoole avaldati tänu.

Järgmisel päeval jätkusid Koitjärvel EPK Rootsi Esinduse täiskogu ja Rahvusliku Parem- poolse rühma koosolekud.

Kongressi otsused

1. Põllumeeste Kogude erakonna ülmaks eesmärgiks on vaba ja iseseisva Eesti riigi taastamine ja igavene säilitamine. Maailma poliitiliste sündmuste arengut tuleb pidevalt jälgida ja neile reageerida Eesti uuesti iseseisvumise huvides.

2. Nõuame Nõuk. Liidu okupatsiooni lõpetamist Balti riikides ja punaväe ning nõukogude administratiivse võimu eemaldamist. Nõuame kahjutasu maksmist eesti rahvale puna-võimude poolt röövitud varanduste ja maa majandusliku kurramise eest kogu okupatsiooni aja kestel.

3. Meie ülesandeks on koondata EPK võitlustöös kindla rahvusliku ilmavaatega eestlasi, et kaasa aidata suurenevate jõududega eestluse paguluses. Samuti ette valmistada jõudu, mille varal taastada vaba demokraatlikku kodanlikku korda kodumaal, kui on sealt pühitud võõras võim.

4. Eestluse rahvusena säilitamise eest võitlemine, mis tugineb kristlik-kõibellisele kodule ja rahvuslikule kultuurile, on ja jääb EPK esmaseks ülesandeks paguluses. Samuti meie kasvava sugupõlve ettevalmistamine rahvuslikele ülesannetele.

5. Kodumaad külastajail olgu vaba liiklus, samuti õigus külastada oma vanemate kodu ilma jälitamiseeta. Kirjavahetuse ja telefonikõnede tsensuur tuleb kõrvaldada, samuti kirjanduse ja ajakirjanduse leviku tõkked.

6. Tegevuse jätkamisel vahelduvad generatsioonid. Aegade voolus väljangevate võitlejate asemele peavad astuma uued ja noored. Seetõttu täiendagu iga maa EPK Esindus omi ridu uute liikmete juurdevõtmisega, kes laimatu, ausate elukommete ja mineviku ja kodanliku maailmavaatega.

7. Iga maa EPK Esindus arendab oma tegevust vastavalt kohalikele oludele.

Kongressi juhatus: vasakult Joh. Västriik (Saksamaa), Joh. Mereväli (Taani), Ruut Pagiant, Annus Esträ, Elmar Aibast ja Rudolf Schmuul. Ees istuvad: Paul Riiner ja Arnold Sergio. (RPL-foto: O. Kopper).

EPK Rootsi-esinduse aastapeakoosolekult

KOITJARVE, (EPL) — Pärast EPK kongressi lõppu peeti samas EPK Rootsi Esinduse üldkogu aastakoosoleku, millest osa võtsid Rootsis asuvate Põllumeeste Kogude esindajad. Koosolek toimus Laasi-tare üldruumis. PK-de liikmete arv on pidevalt tõusnud. Tegevusaruanne kinnitati ja eelolevatel sügisel REE üldvalimistel osustati toetada Rahvusliku Parempoolse rühma kandidaate. Valiti uus juhatus.

Aastakoosoleku avas esimees Rudolf Schmuul, kes valiti koosoleku juhatajaks ja kirjatolmeks F. Kello. Aasta kestel surma läbi lahkunud liikmeid mälestati teinaseisakuga. Esimehe poolt ettekanud tegevuse aruandest selgus, et senine esimees Ruut Pagiant loobus muude ülesannete tõttu 23. veebruaril sellelt kohalt ja tema asemele valiti abiesimees Rud. Schmuul. Lahkunud esimehele avaldati tänu tehtu eest. Möödunud tegevussaasta on olnud eriti tõrrohke. Suuremaks ürituseks oli Göteborgis läbiviidud K. Pätsi 100. sünniaasta mälestusaktus koos Göteborgi Põllum. Koguga, mis nii osavõtul kui silult õnnestus hästi. Liikmete arv kohali-

kes Põllum. Kogudes on pidevalt kasvanud.

Peale tegevusaruande ja tööka-va ärakuulamise ning kinnitamist valiti EPK Rootsi Esinduse laien-datud juhatusse: Elmar Aibast, Tõnis Ausmaa, Heldur Alver, Valmar Erik, Annus Esträ, Gunnar Hein, Mikkeli Jüris, Feliks Kello, Emilie Kõlve, Eduard Laanemets, Olaf Muruk, Elmar Martin, Karl Mölder, Ruut Pagiant, Ervin Pang, Eduard Peanberg, Volde-mar Piibbusch, Priidu Puusepp, Voldeimar Põlder, Alfred Põldma, Arnold Sergio, Rudolf Schmuul, Edgar Sõster, Elmar Tõidsepp, Albert Uukareda, Osvald Viirsoo ja Jaan Öunap. Vallitud lalendatud juhatastest kujundati tööhutus, kuhu valiti esimehena Rudolf Schmuul, abiesimehena Ruut Pa-giant ja laekurina Feliks Kello ning Elmar Aibast, Eduard Laa-nemets, Albert Uukareda ja Edgar Sõster.

Läbiääkimistel arutati Rootsi Eesti Esinduse valimisi sügi-sei ja muud jooksvaid küsimusi. O. Muruki ettepanekul peetakse EPK keskjuhatus ja Rootsi Esinduse ühine tööhutustest koosolek nende küsimuste lahendamiseks.

Solzhenitsõni TV-intervjuu

NEW YORK (VES) — Vene võimude poolt pagulusse kütõdita-tud Nobeli laureaat, kirjanik Alek-sander Solzhenitsõn, kelle viimane raamat "Aripelaag GULAG" ülemaailmselt tähelepanu äratä-nud, katkestas vaikimise. Ta nõu-stus andma oma kodus, Shveitsis, intervjuu TV-saatega CBS toime-tvuse esindajale Walter Cronkitele. Intervjuu kestvus on tund aega ja selles valgustab Nobeli-laureaat olusid praeguses N. Liidus.

Rahvusliku Parempoolse rühma töökongverents

avas ja juhtas dr. Olaf Muruk Koitjarvel, kuna protokoll kirjutä Alfreid Põldma. Peale ülevaate andmist juhataja poolt rühma se-nisest tegevusest Rootsi Eestlaste Esinduses, arutati lähemalt Esin-duskogu valimisi eeloleval sügisel.

Praegu on rühm REE esin-duskogu 100-st kohast suurimaks oma 35 kohaga. Rühma esimeheks on tagasiastunud Mikkeli Jürise ase-mele dr. Olaf Muruk. Juhatusse kuuluvad Priidu Puusepp ja Mikkeli Jüris. Töökongverents kättis rühma senise tegevuse REE esinduskogu heaks ja avaldas tänu juhatasele tehtud töö eest.

Oslo-valitsus sõjaväelasi ülendamas

NEW YORK (EPL) — Nagu selgub Oslo-valitsuse sõjaministri, end. ratsarügemendi vahtmeisteri Avdy Andresson poolt väljaandud ajakirjast "Virgutsist" (milline varem oli Eesti Vabadusvõitlejate ülemasilmse keskuse häälekandja, kuid muutus pärast Avdy Andressoni lahkumist selle keskuse esi-mehe kohalt tema isiklikuks väl-jaandeks), on Oslo-valitsuse juht Tõnis Kint 23. mail välja andnud kaks käskkirja (nr. 2 ja 3) millega rida sõjaväelasi, nende hulgas Avdy Andresson, on aukraadis ülendatud. Andresson on nimeta-tud kolonellik.

Osa ülendatuist on eruvanas. Käskkirjas nr. 1 manitseatakse Kaitseliidu osas täpsele ajutise põ-hikirja jälgimisele ning asukoha-maade seaduste ja määruste re-spekteerimisele.

Seni on Kaitseliidu organiseerimine piirdunud ülemere-maade-ga.

Läti tamme silt kaob Genfis

GENF (VES) — Shveitsis, Genfis istutati 1923. a. tamm Läti saat-konnahoone ette, mis nüüdseks kasvanud puuks. Sellel puul oli tahvel märkusega istutamisaajast. Puu märkis ka Läti vabadusaaga. Korduvalt kadus see silt puult, nagu arvatakse, kommunistide kätetõnna.

Hiljuti asetati lätlaste poolt sinna jälle uus silt. Ka see kadus lühikese aja pärast. Nüüd võttis asja oma hoolede Genfi linnavalitsus, kelle poolt tamm märgiti uue selleko-hase plakatiga puu ees. Linnava-litsus on lubanud ka edaspidi hoo-litseda, et puu oleks märgitud ja säilitatud.

Venelaste saatkond Eiresse

LONDON (EPL) — Londoni aja-lehtede teatel on Briti salauurid alarmeritud, et eeloleval avaral avatav N. Vene suursaatkond Eire pealinnas Dublinis koosneb umbes 50 ametnikust, kes sealt võivad tulla Inglismaale ilma passiko-trollita.

Arvatavasti tahab MoskvaDublini saatkonda peamiselt kasutada kui Põhja-Järi sündmuste vaatusposti. Kuid Briti juigeoleku ekspertid usuvad, et KGB saatkonda pühäb luua ka uut spioonide võrku. IRA juhid loodavad samal ajal abi Kremilit relvade ja raha näol.

Uue Eire suursaadiku staabis Moskvast on ettenähtud vaid kolm diplomaati.

EPK kongressi delegaate Laasi-tare trepil Koitjarvel. (EPL-foto: O. Kopper).

LUGEJA KIRJUTAB:

Vastus Arn. Purrele

Artikl "Informatsiooni hankimise kodumaa", mis ilmus lugemiseks Eesti Päevalehes 15. juulil, tõi Arnold Purre kriitiseeriva kommentaarivärd märkmeid V. Eestis nr. 2 ilmunud kahe loomaga olukordi käsitleva artikli kohta, m.h. polemiseerides Aleks Militsi andmetega. Viimane on saatnud Eesti Päevalehele oma poolse vastuse, milles üteldakse:

— Eesti rahvas on ideedega rahvas. Kus iganes on koos kolm eestlast, seal on vähemalt viis eri arvamist. Eesti rahvas on ka loomarahvas. Kui kellelgi on eri arvamine, siis tuleb teda lüüa Kalevipoja viisil servilt.

15. juuni EPL-is otsis A. Purre viga minu ühes V. Eestis artiklis. Kuna ma pole kindel, et EPL lugemad kõik oleksid lugenud minu artiklit V. Eestis, peaks mul olema õigus selgitada, kas A. Purre poolt loendatud vea tõepoolest on vea.

Minu väidan, et okup. Eesti ülemnõukogu 138-st saadikust 61 kuuluvad samaaegselt partei keskkomiteesse, 61 on parteituid ja 61 naissoost. A. Purre, hoobeldes Nõukogude lehtede lugemisega, väidab, et see on vale. Partei liikmeid on 122, parteituid 47 ja kommunistlikke 14. Nähtavasti ei ole A. Purre aru saanud minu kirjutisest: parteilikkudest on küll 122, kuid neist kuulub ainult 61 Keskkomiteesse. See on väga tähtis, sest keskkomitee liikmete käes on ka paljud teised juhtivad kohad. Tähelepanu, et minul on õigus. Kommunistlikud ei kuulu parteisse, vaid ainult kommunistlik, kuulduse seega parteitule huika. 14+47 = 61. Jälle on minul õigus. Naissoost delegaate on ka 61. Kuhu jäi siis viga, mille A. Purre väidab end olevat leidnud?

A. Purre väidab, et Boris Tolbast ei olevat parteilane, sest ta pärineb Vasknarva vallast. Kuna Tolbast on suurema osa oma aktiivsest elust töötanud parteiametnikuna just Peterbis, siis on ta sama palju parteilane kui A. Purre praegu stohholmilane, kuigi ta on pärit Eestist. Asi on pürelimeks siiski väheseks tähtsusega, eks hr. Purre? — Kolme A. Purre poolt leitud "ek-

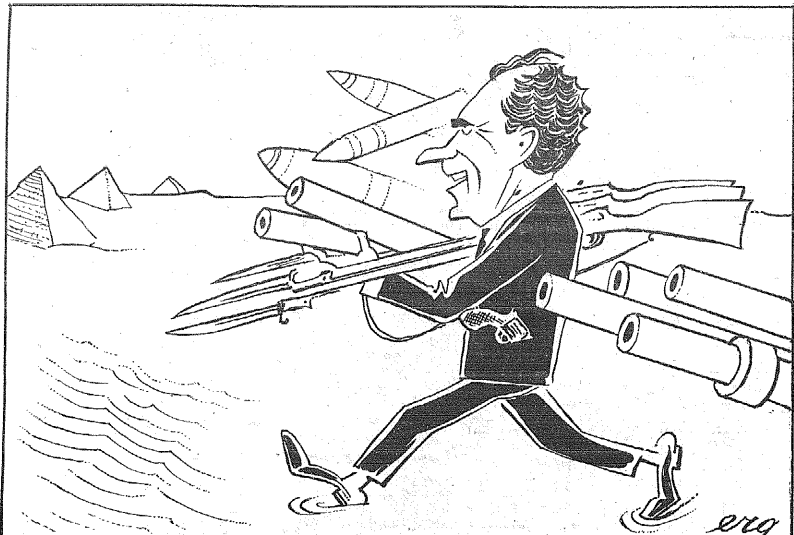
situs" kohta peab talle aga au andma, sest tegemist on tõesti eksistustega ja nimelt trükivigadega. Seda saanuks hr. Purre kontrollida, võttes kontakti VE toimetusega, kus minu käsikirja pidanuks olema alles. Ansbergi juhul on lüümisel välja langenud sõna "presidiumi". Veimeri puhul sõna "endine". Kallioni kohta seltsab minu käsikirjas, et ta on Tallinna täitevkomitees. Lisaksin omalt poolt veel ühe vea: venelase Lihhatshovi nimi oli trükitud "Libbatshov". Küsimus on aga, kas see muudab midagi artikli sisust, kuna artikli eesmärgiks on uurida strateegiliselt tähtsate võimupositsioonide jaotelu Eesti-venelaste, Venemaa-estlaste, Eesti-venelaste ja Venemaa-venelaste vahel. See jäi muldugi hr. Purrel kahe silma vahele, sest ta ei olnud töötanud minu artiklist, vaid eksimusi.

A. Purre kriitiseerib ka referaati vaidluskooleskust EÜS-is, millise avasime koos A. Kingiga. A. Purre muigab üleolevalt, et referaadi koostaja on hellinud valesti maha kirjutatud Leedu KP keskkomitee esimese sekretäri nime. Aga kuidas on see nimi kirjutatud A. Purre enda sõnavõtus? Vaadaku oma käsikirjast järele ja pidagu meeles vanasõna "pada söimab katelt".

"Eksitused", mida A. Purre selles osas nimetab, on kergelt kummutatavad, kuid ma ei taha leheruimi raisata. Pealegi oskavad nimetatud Kung, Vaheer kui ka Kriisa ise endi esit vastutada. Muide palstab, et A. Purrei ei ole tundud sotsioloogilised terminid "ülem- ja alamstruktuur", ent kipub siiski vaidlema. Enne Lenini gradiprotseesi ei avaldanud USA mingit survet juutide osas.

A. Purre tahab näidata, et VE valeb. Informatsiooni olevat kodumaa kohta küllalt, sest seda saab nõukogude lehtedest vajaliku määral. Siel Tegelikult aga VE ei väida artiklis midagi vaid annab ainult referaadi sellest, mida üldiselt koosolekul saavutatud isikud. Ja see peaks panema mõtlema. Kui rida isikuid kaebavad informatsiooni puuduse üle, siis peaks selles ka midagi tött olema. VE ei ole probleemi ise välja mõelnud.

ALEX MILITS

Nixon: Saime araablastega kokkuleppe, et nad oma probleeme ei lahendaks relvade, vastutasuks anname neile sõjariistu.

Kohanime uurimine vajab teadlaste koostööd

Homeroose eeposele Odysseusele põhinev maailmakultuuris parool: "Kes püüab vältida Charybdiid, see satub Skylla künte vahele!" — kehtib ülimal määral ja eriti ka Eesti kohanime-uurimise kohta. Seda uurimist on seni teostatud erikohtades ning väga mitmete erinevate meetodite järgi, seetõttu ka väga kesiste või koguni ebaisaldusväärsete tulemustega. Oma retensioonist tuntuks osade keelteadlaste ja Eesti sõbra prof. Lauri Kettuse "Etymologische Untersuchungen über estnische Ortsnamen" (Välis Eesti", 5.1. 1963) üle on nende ridade kirjutaja juhtunud tähelepanu sellele hädadohule, millesse vanemate Eesti kohanime õige ja algne tähendus võib sattuda, kui neid omamoodi püütakse "lahiti mõtestada" välismaalastel keele teadlaste, nagu L. Kettuse või ajaloolaste, nagu Paul Johansen'i ja ka Per Wieselgreni poolt. Neist on Johansen ise nende ridade kirjutajale maininud, et tema oleks õnnelik, kui vähemalt 60% tema kohanime tülgitsemise hüpoteesidest jääksid püsima.

Teised kaks on kahjuks vähem arvestanud kriitika ja põhjendatud vastuväidetega. Eriti libedale teele on mainitud poolt satunud puuduliku keelevalitu kui ka ebatäpse kohandumise tõttu. Näited võiks esitada sadu ning need ei mahuks kõik selle kirjutise raamesse. Siinkohal võiks vaid mainida, et Pääskula ei ole "Pääskuse küla", Rebala ei tulene soome "rāpälästä" (kaitsust), Viinli ei ole "Vihamaa", Emumägi ei ole "ämunne" etc.

Õnnelikuma käega eesti-rootslaste kohanime selgitamises on seavastu olnud noorema põlvkonna keelteadlane dr. Edvin Lagman.

Jaan Novak kaitses väitekirja

Eesti Arstide Seltsi esimees ja Lõuna-Eesti Haigla röntgenoskooni ülemarst med.lic. Jaan Novak kaitses 18. juunil edukalt oma doktori väitekirja kontrastainete eristumistest neerude kaudu.

Doktoorexamine toimus Karolinska Instituuti aual. Disputatsioonist võitis peitkuulajana osa ka prof. Jüri Kaude ühendriikidest.

Muldugi võib esineda siin midagi veelgi halvemat: Eesti kohanime alge tähenduse sihilikkumootumist "ajaloo ümberõetgemise" raames ja sihiga meile eesti oma inimeste poolt. Taolise näitena võiks esitada Nõuk. Liidu filoloogikandidaadi V. Palli ("Põhja-Tartumaa kohanime" J. Tallinn 1969) katseid "Kuninga" — tüvelisi kohanimesid nli Põhja-Tartumaa (Kodaveres) kui ka üldiselt lähtunuks lugeda "kuningast" kui "rikkast", s.o. jõukamast ja suurema maaomandiga talupojast või säälses keeles "feodaalist" (lk. 92 f.). Selle kohta olgu vaid tähendatud, et muldugi olnud muistsest eesti kuningad ka rikkad, kuid kõik rikkad ei olnud kaugelgi kuningad! Taolise polariseeriva kallaku tõttu tundub, et ei ole palju hädad oodata juba aastal 1972 Eesti NSV Teaduste Akadeemia Keele ja Kirjanduse Instituudi murdesektori juurde loodud kolmellikmellist toponüümikarühmalt, mille juhatajana on just ülalmainitud "kandidaat" V. Pall. Igal juhul selgub vastavast teatest ("Kodumaa", 27.3.1974), et tänaseni olevat mainitud instituudi kartoteeki koondatud tervelt 326.000 kohanimesedest, kusjuures kavatsenavat uurimistööd erilisel jätkata Lõuna-Tartumaa ja Lääne-Eesti aladel. Samas esitatud prof. P. Ariste "Mahtira" ja "Anija" seletamis-katseid võiks seavastu õigeks pidada, nimelt et soome keeles on "mahtava" suur, ulatuslik, osav, võimas; kaugemaist keeltest leitud vast Mordvast, kus sõnavärg tähenduseks on kõlblik, sobiv, sünnis. Seega võis "Mahtira" kaudselt minnevikus tähistada maa-alat, mis sobis hästi elamiseks ja viljelamiseks. "Anija" (1355: Haeniyekke, 1491 — Hannejge, 1692 — Hannejoggi) tohiks algselt seega olnud olla "Hanije".

Kohanime algetähenduse kaotsimine praegustes eesti ja soome keeltes on kahtlematult olnud tõsisemaks probleemiks võlne esineb sagedamini kui seda arvatakse. Nende ridade kirjutaja oli näiteks hiljuti võimalus juhtida Eesti koha-uurijate tähelepanu kohanime-dokumpleksi Põhja-Korbes: Kaelase (varem: Kaelase) — Kalsma. Nimelt esineb vana-nemaa, Elias Lönnrothi poolt veel a. 1874 esitatud soome keeles sõnavärg "kals" tähenduseks lihav, lõp-sakas (mets), viljakas (maa). See algetähendus sobib tõelisel ka üli-hästi siinsele viljakale ja suhteliselt lõp-saka metsaga paiklokal. Seejuures on seni Eesti koha-uurimise suureks abiks olnud tun-

tud keeleteadlase prof. J. Mägistega asjatundlikult kaaluteldud tülgitusest ja arvamusavaldused. Seejuures on aga suureks õhuks Eesti vanae viljaseitgimisele kohalikud isehakanud "teadlased" ja koda-uurijad, kes sageli arvestavad ning pühivad kehtestada ainult üht, hilisemat, vigast või moonutatud — "ümberõlgitud" nimevormi. Näiteks oli vanim juhtiv küla "Kuninga vakuses" 1518—1544 juba siis moonutatud "Wahanormeks", millest on tuletatud ka praegune ametlik nimi "Vahe-nurme". Kuid tõeliselt tohiks siin algselt nimekujuks olnud olla "Vaheneeme", mis veel ilmetub lühendest nagu "Wanam" (1534) ja "Wannam" (1624). Kahtlematult on hilisemad võbrast (või omast) rahvusest mõisnikud endi järele paljudele kohtadele jätnud uued nimed. Kuid vahetevahel tekitab kahtlus, kuivõrd üks või teine mõisaniml ongi tuletatav selle kunagisest omanikust. Näiteks arvatakse üldiselt, et 17-sajandi rootsi päritoluga mõisaomanik Grooth, resp. Grotenhielmid on andnud omaaegse (1518—44) eesti maa-vaba "Salutaguse-Tooamse" asukohtale selle "Roodi" nime. Kuid kas ei võiks see "Roodi" olla hoopiski vanem ning pärineda hillis-viljakajaga vastikusest mere-sidemeist Rootsi — "Rodeniga"? Paar laevakere-leidu selle Eesti-poolse "Roodi" lähedastest kunagi laevatatavast rabast-merealhest võiksid toetada seda hüpoteesi.

Tulevaste aegade Eesti kohanime uurimine eeldab solidaarsete teami-tööd mitmete teaduslike distipliinide vahel seni toimunud ühemehelise töö asemel. Eelkõige on aga vaja põhistaada tähtsat teaduslikku auspinda, milleks võiks olla kõigi tõrkuks säilinud kohanime registreerimine ajaloolis-toponüümilise atlase või leksikoni kujul. Selle poole tuleks meil kõigil ühiselt püüda — hoolimata sellest, kas taolise suur- ja tarbetose väl-jaandmine võib teostuda okup. Eestis või saab toimuda hoopiski paguluses. Teatavasti ongi juba ühe võbra päritoluga, kuid tuli-hingelise eesti rahvaslane (dipl. maamõõtja Oleg Roslavlevi) poolt paguluses püritud ulatuses alustatud vanemate kohanime kaardistamisega üskakutelt Eesti aladel. Sellele kuukale ja energiat nõudvate ettevõtetele kui kõnesolevat suuremalajaliskku ajaloolis-toponüümilist atlaset ettevalmistavale tuleks anda abi ja toetust kõigi teadlaste ja teadajate poolt.

ILMAR ARENS

Kohalik elu

UPPSALA

Väljasõit Kolmardeni Uppsalas Eesti Pensionäride Ühingu ja Uppsalas Eesti Selts korraldavad ühiselt väljasõidu bussiga Euroopa suurimasse loomaaeda "Kolmarden" 20. juulil. Buss väljub S:t Erikis turult linna kaubamaja juurest kl. 8.00. Väljasõidust võivad osa võtta ka mitte-liikmed (eestlastest Uppsalast ja selle ümbruskonnast), sest mida rohkem osavõtjaid, seda odavam on sõidukulu.

Sõidust osavõtta soovijaid registreerivad: K. Vahtras, tel. 117551, E. Usen tel. 150726, T. Muru, tel. 144287 ja E. Keelaste, tel. 118688. Helistada pärast kella 18.00.

TÄNU!

Minu südamest tuleb sirras tänu headele sõpradele ligiläti ja kaugelgi, nli kodumaa teeradadelt kui lalade veeväljade tagant ülemeremaalid, kes mind mu tähtpäeva puhul on tervitus ja õnnituskirjade-telegrammide, rohketel lilledel ja kingitustega mees pidanud.

Tänu Rootsi Eestlaste Esindusele, Eesti Lauljaskond Rootsis juhatusele, Stockholm Eesti Naiskoolile, Norrköpingi Eesti Kodu juhatusele, Norrköpingi EELK koguduse juhatusele, Norrköpingi Eesti Pensionäride Ühinguile ja mu kallitele laulusõprade-veelidele Norrköpingi seakoorile, samuti ka kabusale ja rõõmsale reistele skonnale, kes selle päeva muile slatiseks meeldejälvaks tegid lussal Rheini jõe kaldal!

JOHANNES ARO

Lasteaia heliplaat

Stockholmi Eesti Maja külastajatel on võimalus osata tänava kevadel Stockholm Eesti Lasteaia laste poolt sissealutud lastelaadude heliplaati "Laulupärg". Müüti Kultuuri Koonduks ja Eesti Maja perenaise juures.

Jüri Vilval ja Britta Berglund abiellusid Stockholmis.

Erik Veski, Syracuse ülikooli muusikaliitlooline, esines ülikooli auditooriumis iseseisva klaverikontserdiga, mis leidis head hinnangut kohalikuks ajalehes.

Lembit Savi New Jersey'st, kes kuulub ülemaailmse Eesti Kesknõukogu esinduskogusse, viibis Saksamaal.

Harry Rennat, Tehnoloogia doktor, on professoriks Koloraado riikliku ülikooli inseneriteaduskonnas.

Asta Ingle, Los Angelese firma Sunset Lamp Corporation abipresident, on firma ülemalambitüüpide kujundamise ja vormandamise juhiks. Tooted on suurt tähelepanu aratanud oma originaalsusega ja fantaasiariklikkusega. Bostoni ajaleht The Christian Science Monitor avaldas temaga intervjuu, millest selgub, et Asta Ingle sai pärast Eestist põgenemist kunstilise hariduse Hamburgi kunstlinstituudis ning Lõuna-Kalifornia ülikoolis. Ta esineb ka kujutava kunstnikuna.

Armast

Alvine Leetus't

mälestavad leinas

ERNA AHIL

AKSEL AUSMAA
perekonnaga

EUGEN KIMAN
perekonnaga

AUGUST MIKKOV
perekonnaga

KARL ORMUS
abikaasaga

JULIUS RAIS
perekonnaga

JUHAN RISTIKIVI
abikaasaga

LUDVIG VARIK
abikaasaga

Meie keskel lahkunud
kallist

Alvine Leetus't

mälestavad kurbuses

ENDLA ja ANTS HIELO
HILDA ja FELIX MARAND
LEHTE ja JUHAN MARAND
LIDIA ja ERVIN PUTSEP
perekondadega

Paremale kodumaale jõudnud
ja meist nii vaikselt lahkunud
head sõpra ja naabrit

Viktor Sepp'a

mälestavad leinas

OSKAR MALM
abikaasaga

Olgu õnnis Su viimne
puhkus võõramaa mullas.
2. Tiim 4:7

Südamlik tänu kõigile, kes
minu armast abikaasat ja
meie head isa

Theodor Konradson'i

rohkete lilledega tema viim-
sele teekonnale saatsid ja
meie sügavas leinas meile
kaastunnet avaldasid. Eriti
täname Korpi Rotalla esi-
najaid auvalve ja südamliku
järelhüde eest.

NAADI
MARET, ASTA, ENN

Leinateated

New Yorgis suri 20. juunil Anna
Lihäs, n-na Pihlak, sünd. 14. de-
sembri 1896 Narvas.

Wilmingtonis, USA-s, suri 24.
juunil Johannes Kaldvee, sünd. 26.
septembril Karulas, Valgamaal.

Huntingtonis, Long Islandil, suri
25. juunil Minni Paju, sünd. 31.
detsembril 1902 Saaremaal.

New Yorgis suri 1. juulil Ilo Höl-
pus, sünd. 12. septembril 1912 Bes-
saaraabias.

Torontos suri 29. juunil Ott Kal-
likorm, sünd. 26. juunil 1925 Erra
vallas Virumaal.

Torontos suri 26. juunil Meeta
Holberg, sünd. 27. novembril 1911
Hiiumaal.

Torontos suri 27. juunil Juhana
Lember, sünd. 2. augustil 1898
Saaremaal.

Hamiltonis, Kanadas, suri 1.
juulil Alfons Rammo, sünd. 31.
augustil 1897 Tallinnas.

Royal Beachis, Kanadas, suri 2.
juulil Alfred Kelberg.

Tallinnas suri 26. juunil Mari
Voore, sünd. 12. oktoobril 1886.

Lakewoods, USA-s, suri 22. juu-
nil Richard Truu, kes USA-sse
saabus kolmekümne aastate
alguses.

Tartus on surnud mõne aja eest
Alma Paabo ja tema vend Elmar
Paabo.

Tallinnas suri 29. juunil süda-
merahanduse tagajärjel Peet
Puhk, 43 a. vanuses. Ta oli Alek-
sander Puhki poeg.

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Peapiskoplik
kogudus. Pühap. 14/7 kl. 9.30 pea-
jumalat. Jakobi kirikus. Op. Karl
Kool. Oreili Harri Kiisk. Armu-
laud. Lauluramatud.

EESTI AP. OIG.
KIRIK

STOCKHOLM: Püha Nikolai
Peakirik. Pühap. 14/7 kl. 11 litur-
gia. Üiempr. A. Nael.

VABAKIRIKUD

STOCKHOLM: Nelipühi Kirik,
Brävallagat. 11. Pühap. 14/7 kl. 11
jumalat. Külalised: perek. Alfred
Velin Torontost. Soololaule Ellen
Velinilt. Koor ja kvartett.

Teisip. 16/7 kl. 19: palve- ja pib-
litund.

STOCKHOLM: Ansgarii kirik,
Kungsholmsgat. 23. Pühap. 14/7 kl.
16 jumalat. Kohalikud vennad.

GÖTEBORG: Blå Bandet, Erik
Dahlbergsgat. 10 Pühap. 14/7 kl. 11
jumalat. V. Kubja.

GÖTEBORG: Linnea-kirik,
Linnégat. 35. Pühap. 14/7 kl. 11
jumalat. Kohalikud vennad.

GÖTEBORG: Smyrnas, Park-
gat. 1. jumalateenistused: 13/7 kl.
18.30 piblit ja palvetund, 14/7 kl.
15.30 kogudusetund ja kl. 17 jutlus,
koor ja soololaule. A. Hell j.t.

ALINGSÅS: KFUM-is, Östra
Kyrkogat. 8 B, 14/7 kl. 11 jumalat.
K. Verendel. Soololaule — H. Vill-
saar.

Pensionäride reis

GÖTEBORG (EPL) — Juba teise
väljasõidu Taani korraldas 12. ja
13. juunil Göteborgi Eesti Pensio-
näride Ühing. Kokku 71 osavõtjat
sõitis üle mere Fredrikshavni,
kust bussiga sõit edasi läks 40 km
eemal asuvasse kaluritelinna
Skageni.

Skageni moodsas hotellis toimus
õhtuline. Skagenis kasutati või-
malust ka suure kalatööstusega
tutvumiseks, kusjuures selle töös-
tuse Rootsi-eeslase direktor
Ernst Nitepöld oli lahkeks infor-
maatiks.

S.A. Fisk on linna suurimaid ka-

lafirmasid, milline töötleb ja kül-
mustab eeskätt turska ja heering-
at. Kala kasutatakse ära sajapro-
tsendiliselt — kõrvalproduktideks
on kalaõli, proteiinid jne. Vabrikus
töötab 200 inimest.

Külalasti ka Skageni maallist
sadamat, milline on kodusada-
maks üle poeletuhande kalala-
vale. Vaadeti raeakoda, kunsti-
muuseumi, vanu ristpalkmaju ja
käidi ka Taani põhjapoolseimas
tipus Grenenis, kuhu tuisklilva töt-
tu sõidetakse erilisel traktorrongil.

J.J.

	A	B	C	D	E	F	G	H	I
1									
2									
3									
4									
5									
6									
7									
8									
9									
10									
11									
12									
13									
14									

Eesti Naisliit rahvusvahelisel konverentsil

NEW YORK (VES) — Maailma
suurim naisorganisatsioon — Ge-
neral Federation of Womens Clubs
(11 milj. liiget), mille iga-aastased
kokkulekud toimuvad USA eri-
linnades, pidas oma 83. konverentsi
põhjamaises Minneapolis, Minn.
Peale arvukate ameerika lülide ja
organisatsioonide kuulub CFWC ka
vaba maailma rahvusvahelisi
organisatsioone, ülemaailmses
ulatus. Nende hulgas on ka ikes-
tatud rahvuste naiste klubi.

Eesti Naisliidu esinaine Jula
Kurman.

Viimaste auks toimuval rahvus-
vahelisel enel — on fookus alati
olnud Euroopa maade rahvarietel.
Erilise tähelepanu osaliseks said
ka seekord Eesti naiste vahelise
rahvariede, mida olid väre
pildistama. See on olnud Balti
probleeme tutvustavate kõnede ja
kirjutiste kõrval rahvusliku identi-
fitseerimise võimalus. Imetle-
takse, katsutakse, päritakse eriti,
kuna ameeriklastel selline ajaloo-
line varandus puudub.

Konverentsi (umb. 1300 osav.)
rahvusvahelisest einest võttis osa
üle 700, kusjuures ruumi puudusel
ka osa kohalike eestlaste kahjuks
eemale pidid jääma.

Delegaat teistest rahvustest,
nende hulgas ka ikestatud rahvus-
sed, tutvustati nimeliselt alfabe-
diliselt järjekorras saali ilumisel.
Balti Rahvuste Naiste Nõukogu
esindasid — Helga Ozolins (esi-
naine), Margarieta Buss ja üks
kohalik lätlanne ja Olga Gulbus
(LWA). Leedut esindasid Gaila Zi-
lionis ja Regina Zymantas.

Eesti Naisliitu esindas esinaine
Jula Kurman, koos liidu liikmes-
organisatsioon, Minnesota E.
Naiskonidise daamidega, kelle-
deks olid Gertrud Kubits (esina-
ne), Ida Liiva, Lisette Nõmm ja
Metsa. Täht, kõik erimaakondade
rahvarivais, saades pideva tähe-
lepanu osaliseks.

Konverentsi raportid trükiti
ingliseelses eriväljaandes, nende
hulgas ka Eesti Naisliidu esinaine
Jula Kurmani esitlus. Selles üteldi
muuhulgas: Eestlased Läänes,
kaasaarvatud E. Naisliit, pühen-
dasid 1974. a. oma riigi rajaja E.V.
president K. Pätsi 100. mälestus-
juubelile, kes oma rahvaga koos
jagas selle märtri saatust, olles

üks esimesi, keda Eestis vägitval-
laga vallutatud sovetid vangistasid
ning deporteerisid ja ta kadus
Siberi tundmatusse märtrihauda.
Sellest peale on vaba Eesti rahvus-
kultuuri säilitamine olnud võima-
lik ainult Läänes. Seda on teinud
eesti rahvusorganisatsioonid,
nende hulgas aktiivne Eesti Nais-
liit. Lootuses, et Eesti, koos Läti ja
Leeduga, pea tagasi võidab oma
enesemääramise õiguse, meie
tervitame Rahvusvaheliste Nais-
klubide Liidu 83. Konverentsi!

Lisaks eeltoodule levitasid balt-
lased ka muud — Eesti-Läti-
Leedu probleemi ja rahvust tut-
vustavaid materjale, mida huviga
loeti. Ka kinnitas GWC ametisse-
seatud uus president Carroll Miller
— kelle kõne oli patriootiliselt
hõguval teemal, muuhulgas:
"Meie ei ole unustanud oma rahvus-
vahelisi liikmesklubusid.
Peame töötama koos — ühenduse
ja vaimustuse siidi all. USA on pa-
rimate väärtuste vägevaim kind-
lus, ning läbitungimatu võõrastele
välismaistele ideoloogiatele."
Jatkame meie esilase püha usku
meie riiki ja rahvasse!"

Järgmine konverents toimub
1975 Washingtonis. On oluline,
et meie rahvusgruppide daamid sel-
lest rohkearvuliselt liidu kaudu osa
võtaksid.

Ristsõna nr 18

Paremale: 1-A mõõdunud 1-G
inimesele lähim loom 2-A hapu
toidulisand 2-H diftong 3-A ärrita-
tud, äge 3-E ründarhva laager 4-A
kättemaksujumalanna 4-H plit-
ajakiri Rootsis 5-A tuldurskav
mäge Euroopas 5-E isa (lad. k.) 6-A
neegrühm 6-F tuntuimad eesti
sopraneid 7-A ese 7-D hingeõhk
(saksa k.) 7-H naatrium 8-A vee
kinni- ja lahtikeeramise vahend 8-F
lõunamaine puu 9-A USA värvilise
tantsija ja laulja Davise eesnimi 9-F
privaat 9-I esimene pikas reas 10-A
Egiptuse püha härg 10-E koondis
11-A seal toimusid finaalmängud
sel aastal 12-A selge 12-D noot 12-F
maja, ehitus 13-A kuulub paadi
juurde 13-D allujat 14-A mahe 14-F
töötelus.

Alla: A-1 selles riigis toimusid
maailma meistri võistlused jal-
gpallis B-1 piiritus C-1 sama autor D-1
tuntud naharavi firmanimi E-1
põskchaldias F-1 tuntud Hispaania
surrealistlik maalikunstnik G-1
maad rahvaga täitma H-1 Lähis-
Ida kuningate nimesid I-1 sädis-
tama E-4 nimetus esimesele
maailmaruumis lendavale satel-
lile C-5 kerjamine F-5 metsa põ-
letamise saadud põllumaa D-6
suur lai tükk, suur väli B-8 raa-
dium F-8 Brasiilia tuntuim jal-
gpallur H-8 aiatööstus G-9 soome-
eesti regivärsiline rahvalaul B-10
katsirurutud toit D-10 skandium I-10
laps, kel puudub üks vanemaist
E-11 kurb, sentimentaalne D-12

laboratoorium F-12 kuninglik
Rootsi autoklubi C-13 noot G-13
mina.

Lahendus 17
Paremale: 1-A paragrahv 2-A
alatiil 3-A Ristikivi 4-A ASEA 4-E
Dalai . . . 5-A Laica 5-F sarv 6-A
Eric 6-E s.t. 6-G kili 7-A Libahunt 7-I
M 8-A liiru 8-E es 8-G osa 8-A Onedin
9-G pea 10-A graafik 10-H mi 11-A
ra 11-C korsaar 12-A ader 12-E uue
12-H sa 13-A mardikas 13-I a 14-A
mr. 14-C ai 14-E Eeden.

Alla: A-1 parallelogramm B-1
allisarin C-1 rase D-1 Attacca E-1
gild F-1 rikaatus G-1 Atilla H-1 he I-1
V 12 Liivimaa H-3 varitsemas C-5
ii E-5 Ashe G-6 knopka B-7 break D-
8 UD E-9 if F-9 nisku C-10 radar D-
10 aordi I-10 Iraan E-11 rule C-12
era G-12 ead H-13 see.

Esinevad kuninganna emale

TORONTO (EPL) Stockholmist
ja Helsingist hiljuti Torontosse
naasnud Kalev-Estienne'i võime-
lad on kutsunud esinema lesku-
ninganna, kuningatar Elizabethi
ema Mary külastusel temale ja va-
lituse liikmetele. Esinemine toi-
mub korraga kahel laval, millistest
üks on üldpublikule, teine kõrgele
kõiklasele ja kutsutud publikule.

Televisioni programm

TV Lõrdag

15.00–17.00 Tennis från Båstad. Färg. Bengt Grive och Birger Folke.
18.05 TH häst. Färg. Hoppning.
18.30 Helgmaalarlagning. Färg. Från Grängsbo lillkyrka i Hälsingland.
18.35 Just det – en annorlunda pekbok. Färg.
18.40 Herr Barbalader funderar. Färg.
19.00 Aktuellt i veckan. Färg. Textal.
19.25 TV-nytt, väder.
19.30 Var med och bjöd. Färg. Inför torsdagens Auktion i TV 1.
19.40 Mera från 90-talets mitt. Färg. Gardar Sahlberg läser SF-journalen berätta om senhösten 35 och vintern 36.
Gardar Sahlberg, Knut Martin, Nils Jerring och Gunnar Skoglund.
20.00 Bruksmusik i Auroraparken. Färg. Finspångs blåsorkester. Dir. Willy Wahlfridsson.
20.15 Örkusette. Färg.
20.15 Liten nummervärd i cirkusmiljö. Kvällens gäster: Inga Gill, Delta Rhythm Boys, rullskridskovirtuoserna Les Gaesi från Frankrike, Norma Ahlquist, den engelske illusionisten Mickael Bailey och många fler.
Programvärd och 1:e gästare Bert-Ake Varg, Kapellmäst. Hans Wahlgren.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35–22.45 Sommarrysen: Omgiven av kvinnor. Färg.
Eleanor Parker, Sally Field, Jessica Walter, Julie Harris, Jill Haworth och Walter Brennan.

TELEVISION 2

18.55 TV-nytt, väder.
Från Barnredaktionen:
19.00 Fågelskådet. Färg. Naturfilm från den finska skärgården.
19.30 Rapport, väder.
20.00 Bara få kan skoja så – engelsk långfilm från 1962. Regi: Cliff Owen. I rollerna: Peter Sellers, Lionel Jeffries, Bernard Cribbins, Davy Kaye och Nanette Newman.
21.30 Sommarleken. Färg. Pekka Langer och Carl-Otto Sjöblom. Kapellmäst. Göte Wilhelmsson.
22.05–22.10 TV-nytt, väder.

TV Söndag

11.00–12.15 Högmässa. Färg. Från Seglora kyrka på Skansen. Predikan av Ingemar Glenner, org. Gustaf Hellblom samt kyrkörer från Vornhus i Dalarna. Dir. Bengt Johansson.
Suomenkieliset ohjelmat:
Finskspåkiga program:
18.00 Lasten TV: Matti ja Miisu. Väri.
Barnprogram: Matt och Miisu. Färg. Att bli sjuk. Textat på svenska.
18.05 Abon alkua etsimässä.
Pä spänning efter Aho's tid. Författaren Juhani Aho's roman Järnvägen har dels utkommit i ny illustrerad form, dels blivit TV-teater.
Konstnären Raimo Puustinen berättar hur han illustrerat boken och skådespelaren Leo Jokela om sin tolkning. Textat på svenska.
18.25 Häjti, rennet ja rumat.
Vilda Västern i Österbotten. En ballad som utspelas på 1880-talet i det vilda Österbotten. I huvudrollerna: Kivikasvot och Viktor Kilmenko. Textat på svenska.
19.00 Det kommer en sång. Sri Sylvi, Sylvia Nilsson, sjunger egna andliga sånger och samtalar med Bengt Rodund.
19.25 TV-nytt, väder.
19.30 Moment: Spelningar zv en tid. Färg. Eyvind Johnson intervjuas av Carl Magnus von Seth.
20.00 Vykort från London. Färg. Victoria Station i London.
20.05 Rättvisan skilpas. Färg. Del 4. Min son, min son.
Ett vardagsdrama med efterspel i rätten. Regi: Tony Wharmby.

I huvudrollerna: Margaret Lockwood, Michale Coles, Hilda Fennimore, Leon Vitali, Robin Wentworth, Peter Blythe, Derek Lamden och Ian Sharp.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35 Sportspeglar.
22.05–22.40 Balansen i Santa Monica. Färg.
Per Olov Enquist läser ur en ny skriven berättelse.

TELEVISION 2

18.00–17.00 Tennis från de avslutande matcherna i Båstad. Färg. Bengt Grive och Birger Folke.
18.35 TV-nytt, väder.
Från Barnredaktionen:
19.00 Asterix och Cleopatra. Färg. Tecknad fransk långfilm i fyra avsnitt om de tappra gallernas expedition till Egypten.
Filmen presenteras av Hatt Furu-hagen. I. Vid Nilens stränder.
19.30 Rapport, väder, sport.
20.10 Staden som sjönk i havet. Färg. Ett västyskt program kring staden Atlantis förstörelse.
21.00 De fyra temperamenten. Färg. Inspelning från danska televisionen av Carl Nielsens andra symfoni med Danska radions symfoniorkester under Herbert Blomstedt.
21.35 Söndagsdeckaren: Helgonet. Amerikanska serie efter Charles romaner i den klassiska 40-talsversionen med George Sanders, Wendy Barrie, Helen Whitney och Bela Lugosi. Regi: Jack Hively.
22.40–22.45 TV-nytt, väder.

TV Måndag

18.55 Meddelanden.
19.00 Tratten med musikaliska svängningar. Färg. "Tratten" har den här veckan tagit fasta på det verkligt svängiga inom dagens och gårdagens religiösa musik. Sånggruppen "Christians" från Norrköping samt Lasse Samuelson och "Alarm".
19.25 TV-nytt, väder.
19.30 En drofningens ensamhet. Färg. Karl V, den kejarske i vilkens rike aldrig solen gick ner, var son till drottning Johanna, gift med och framförallt änka efter Filip den sköne av Burgund. Vi får i denna produktion från spanska televisionen se den besatta sorg hon upplevde efter sin framlidne gemål. Svenska röster: Gunnel Broström och Willy Peters.
20.00 Vykort från Rom. Färg.
20.05 Jazzparet Cleo och John. Färg. Cleo Laine vet inte om hon är jazzsångerska, folksångerska eller jazzsångerska rätt och slätt bara att hon vill sjunga. Musikern John Dankworth, hennes man, rör sig också med stor trithet inom olika musikformer.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35–22.50 Den första månpromenaden. Färg. Den 20 juli är det fem år sedan den första människan satte sin fot på månen. Denna historiska händelse följdes med spänning av en hel värld. Den amerikanska rymdlystgystelsen NASA har sammanställt en film om Neil Armstrongs, "Buzz" Aldrins och Michael Collins färd med "Apollo 11".
Svensk berättare är Lars-Erik Wänstrand.

TELEVISION 2

18.30 Bepes godnattstund. Färg.
19.00–19.05 TV-nytt, väder.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Vad händer sen? Uppfostran till otydland – om de radikala uppfostringsmetoder som i slutet av 60-talet började tillämpas i s k anti-auktoritära barnhem i Västyskland.
20.45 I tunnelbanan – italiensk trickfilm. Färg.
21.00 Leopardmannen – amerikansk långfilm från 1943. Regi: Jacques Tourneur.
I rollerna: Dennis O'Keefe, Margo, Jean Brooks. (Svensk premiär).
22.05–22.10 TV-nytt, väder.

TV Tisdag

18.55 Family Four, husband and guest artists. Färg. Vård: Marie Bergman.
19.25 TV-nytt, väder.
19.30 Meddelanden.
19.35 Karl i huset. Färg. Engelsk underhållning med Paula Wilcox, Sally Thomsett och Richard Osullivan.
20.00 Var med och bjöd. Färg. Fynd ur svenska folkskådespel presenteras och salubjudd inför torsdagens Auktion.
20.10 Mitt Kina – serie av den engelske författaren och filmaren Felix Greene. 3. Om decentralisering, ekonomi och självförsörjning.
20.35 Golf i alla väder. Färg. Professionellt toppspel under svåra förhållanden i den svenska stortävlingen Scandinavian Enterprises fjolårsupplaga.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35–22.25 Paul Temple. Färg. 2. En fråga om mord. Francis Matthews och Ros Drinkwater.

TELEVISION 2

18.30 Bepes godnattstund. Färg.
19.00–19.05 TV-nytt, väder.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Lantliv – sju berättelser som bygger på noveller av de engelska författarna H. E. Bates och A. E. Coppard. Färg.
1. Kvinnorna kring David. Medverk: Ian McKellen och Prunella Ransome.
20.35 Anslagsstavlän. Färg.
21.00 Dokument utifrån. Färg.
21.40 Julikväll. Färg. Lite förstörelse medan Sverige är stängt. Programledare: Karin Falck och Lars Widding.
22.40–22.45 TV-nytt, väder.

TV Onsdag

18.55 Meddelanden.
19.00 Dusty. Färg. Medverk: Bob Denver och Forrest Tucker.
19.25 TV-nytt, väder.
19.30 Cousteaus undervattensvärld. Färg. 2. Flodhästar.
20.20 Vykort från Rom – hälsning från Spanska trappan. Färg.
20.30 Följ med ut – på grillkålen. Färg. I all anspråkslöshet samlas vi runt utegrill och fiskrök tillsammans med Gösta Blomquist och möjligheten Ewald Wikstrand. Vård: Torbjörn Wileen.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35–23.05 Med ryggen mot vagnen. Fransk filmthriller från 1968. Regi: Edouard Molinaro.
I rollerna: Gerard Oury, Jeanne Moreau, Philippe Nicaud.

< TELEVISION 2

18.30 Bepes godnattstund. Färg.
19.00–19.05 TV-nytt, väder.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Järnvägen – pjäs efter en novell från 1884 av Juhani Aho. Färg. TV-dramatisering: Matti Rossi. Regi: Karl Franck.
Medverk: Anja Pohjola, Leo Jokela. Nordvisjon från Finland.
21.35 Kommunist, diktator, människor... Om och med Gösta Lindgren på Norrskensflamman.
22.05 TV-nytt, väder.
22.10–23.00 Julikväll. Färg. Lite förstörelse medan Sverige är stängt. Programledare: Karin Falck och Lars Widding.

TV Torsdag

18.25 Meddelanden.
18.30 Auktion. Färg. Samling på Skansen där fynd ur svenska folkskådespel gömmer sig under Karl-Erik Erikssons klubb till förmån för Radhöljpen.

19.25 TV-nytt, väder.
19.30 Öngöting för örnen. Färg. Kring fyra toner som bli presenteras av sångkvartetten Camerata Holmia, organisten Gustaf Sjökvist, en stråkkvartett samt några dörkklockor.
19.50 "Att vara poet? Kanske en mycket blygsam syssla!" Färg. W. H. Auden intervjuas av Göran Bengtson.
20.05 Den hemlighetsfulla ön. Färg. 5. Sjöörvare.
I rollerna: Omar Sharif, Ambroise Bia, Jess Hahn, Philippe Nicaud, Gérard Tichy, Gabriel Tinti, Rafael Bardem.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35–22.05 Kirurgernas århundrade – västyskt serie som i dramatiserad form skildrar de stora landvinningararna inom kirurgin på 1800-talet. Färg.
3. Det blev en flicka.

TELEVISION 2

18.30 Bepes godnattstund. Färg.
19.00–19.05 TV-nytt, väder.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Träna med tvään. Färg. Aktiv semester på Gärdet i Stockholm med Bengt Bedrup och Sveriges Jazzband.
20.30 Krutgubbar – engelsk komediserie med Arthur Lowe, John Le Mesurier och Clive Dunn. Färg.
21.00 Engmans gåster – pratprogram med Gary Engman.
21.30 Julikväll. Färg. Lite förstörelse medan Sverige är stängt med Karin Falck och Lars Widding.
22.30–22.35 TV-nytt, väder.

TV Fredag

18.00–ca 17.00 Tennis: Davis Cup. Sverige–Italien. Direktsändning från de inledande singelmatcherna i Båstad. Bengt Grive och Birger Folke.
18.55 Meddelanden.
19.00 Vill du lära dig segla? Färg. 11. Segling med storsegel och fock.
19.20 Sir Prancelot. Färg.
19.25 TV-nytt, väder.
19.30 Havet är inte outnyttigt. Färg. Under tjugo år har världens fiskfångst tredubblats. Men havens resurser är begränsade. Kan den moderna tekniken hjälpa till att lösa jordens näringsproblem genom odling av marina organismer?
20.10 "Om mig själv vill jag inte tala". Färg. Kort möte med franske författaren Claude Simon. Intervjuare: Lennart Engström.
20.30 Charlie Parker – lever han än? Ett program med röst och musik kring ett celebert jazzstjärn i Sverige 1930.
21.00 Aktuellt, väder.
21.30 TV-nytt.
21.35–23.15 Dansen går – amerikansk sång- och dansfilm från 1936. Regi: George Stevens.
I rollerna: Fred Astaire, Ginger Rogers, Victor Moore, Helen Broderick.

TELEVISION 2

18.30 Bepes godnattstund. Färg.
19.00–19.05 TV-nytt, väder.
19.30 Rapport med väder.
20.00 Julikväll. Färg. Lite förstörelse medan Sverige är stängt med Karin Falck och Lars Widding.
21.00 Vem dödade Helli? För knappt ett år sedan gick Helli Svarts bara 31 år gammal en bråd död till mötes. Hon var finsk zigenare, en av de få som talar svenska. Delar av programmet spelades in före hennes död. Efteråt återstod bara att försöka följa hennes spår.
21.35 Festplatsen: Färg. Önsfestplats. Hedessunda. Medverk: Bangan Daler, Mikael Ramel och Risken Finns.
22.05 TV-nytt, väder.

Kitzberg 1. juulist ERRU

WASHINGTON (EPL) – Jaan Kitzberg, kes 23 aastat on töötanud Voice of America eesti saadete toimetajana, lahkus arvates 1. juulist eesti osakonna juhataja kohalt pensionile siirdumise tõttu. Jaan Kitzberg, kodumaal Tartu "Postimehe" peatoimetaja ja hiljem Tallinna ringhäälingu päevauudisteesakonna peatoimetaja, on ajakirjanikuna tegutsenud üle 40 aasta. Eesti saadete uus juhataja määratakse lähemal ajal.

L. Lumiste surnud

KEMPTEN (EPL) – SANKT Maangis, Kempteni lähedal Saksamaal suri 29. juunil mitmete raamatute autor ja ajakirjanik dr. phil. Helo Lumiste. Kadunu oli sündinud 12. novembril 1916 Elva vallas Tartumaa. Tema sulest on ilmunud raamatud "Meie kodumaa", "Kaunis Eesti", "Päikesekutsel", "Atlandi aknal", "Killed külas", "Vargamäe Anton" ja alles hiljuti "Alamuse Andres". Kadunu tegi kaastööd kogu vabale eesti ajakirjandusele.

Ajalehed kallimaks

Stockholmi suurlehed tästavad alates 1. augustist oma liisknumbrihinda 10 koori võrra 1-le kroonile. Eelmise hinnatõstmise oli mõeldud detsembris, kui ajalehe hinda 75-kt koorilt tõsteti 90-le. Sagedased hinnatõstmised on tingitud kiirest ajalehete tootmis- ja müügiorganisatsiooni kulude kasvamisest.

Märtsikuus tõstsid Stockholmis suuralajalehed ka tellimishindu 8 protsendi võrra ja sama palju eelmise aasta novembrist ning puhapeevanumbrite müügist hind kerkes 1. mail 1:25-le. Peetakse võimalikuks, et aasta teisel poolel tuleb ka tellimishindu ülespoole juhteerida. Seekordse üllatavumbrihinna tõstmise põhjuseks oli eeskätt õhtulehete vajadus oma tootmiskulude tõusu kompenseerimiseks.

Arne Kalm, Los Angelese õilfirma Berry Enterprises Inc. president ja aktiivne kohalik eestluse tegelane, viibis seoses ärireisiga Šveitsis ja Stockholmis. Ta kuulub ka Eesti Rahvuskomiteesse. Ühendriikides saadikuna ning on tegev republikaande erakonnas.

Georg Teres, kes 1973. a. novembrist peale on täitnud Toronto Eesti Segakoori esimehe kohustusi, valiti nüüd peakoosolekul korralduse esimeheks. Juhatuses kuuluvad veel Saade Ristmäe, Helle-Mai Jõgi, Linda Kook, Erik Meiskäpp, Jõel Hõmmik, Arnold Sagur, Ly Relart ja Linda Raudjal.